

PÕLTSAMAA VALLAVALITSUS

Ave Peterson

Teie 13.12.2024 nr

Meie 14.02.2025 nr 7-1/2025/161-4

Vastuskiri 13.12 ja 16.12.2025 esitatud arvamustele

Esitame vastused 13.12 ja 16.12.2025 Põltsamaa vallatuuleparkide eriplaneeringu lahenduse kohta esitatud arvamusele.

1. Kaebus: Taotlen KSH I etapi aruande tühistamist või selle heakskiitmata jätmist.
2. Ettepanek: Kui aruande tühistamist ei peeta põhjendatuks, teen ettepaneku alustada keskkonnamõju hindamise (KMH) menetlust või viia läbi uus KSH, mis vastab KMH-le omasele detailsusele.

Vastus: Selgitame, et planeerimisseadusest tulenevalt toimub KOV eriplaneeringu koostamine kahes etapis:

- 1) asukoha eelvaliku etapp;
- 2) detailse lahenduse etapp. Nimetatud etapid on erineva täpsusastmega. Praegu on koostamisel eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapp, mille käigus selgitatakse, millistel aladel Põltsamaa vallas on potentsiaalne võimalus tuuleparkide rajamise kaalumiseks. Eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi tulemus on märkimisväärselt üldisem. Täpsemalt tegeletakse tuuleparkide lahenduse, sh konkreetsete tuulikutega, eriplaneeringu detailse lahenduse etapis. Keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) täpsusaste sõltub planeeringu täpsusastmest. KOV eriplaneeringu etapisusest lähtuvalt viiakse ka KSH läbi kahes etapis, mille täpsusastmed vastavad eriplaneeringu täpsusastmele. Sellest tulenevalt on Põltsamaa valla eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi lahenduse kohta koostatud KSH I etapi aruanne, mis vastab vajalikule täpsusastmele, on kooskõlastatud asjaomaste ametiasutuste poolt ning annab otsustajale piisavat teavet otsustamiseks, kas ja milliste tuulepargialadega oleks võimalik edasi liikuda eriplaneeringu detailse lahenduse etappi. Eriplaneeringu detailse lahenduse etapis viiakse läbi uus KSH, mis vastab detailse lahenduse täpsusastmele ja annab vastused oluliselt rohkematele küsimustele, kui see on asukoha eelvaliku etapis võimalik. Selgitame, et vastavalt KeHJS-ele viiakse keskkonnamõju hindamine (KMH) läbi ehitusprojekti staadiumis, mitte planeerimise staadiumis. Selgitame, et eeltoodust lähtuvalt ei ole tuuleparkide planeerimise käesolevas etapis asjakohane rääkida koostatud KSH aruande olulistest puudujääkidest, sest praeguses etapis ei anna (ei peagi andma) planeering hindamiseks sellise

täpsusega sisendit, mis võimaldaks detailsetele, eelkõige tuulikute paiknemise, tüübi, ehitamise ja töötamisega seotud mõju puudutavatele küsimustele vastata.

Olulised KSH puudujäägid

1. Kumulatiivsete mõjude analüüsi puudulikkus:
 - a. Kumulatiivsete mõjude analüüsi õiguslik kohustus.
 - b. Puudujäägid tehtud kumulatiivsete mõjude analüüsis.
 - c. Erinevate mõjude omavahelised seosed.
 - d. Keskkonna ja kogukonna kaitse põhimõtete rikkumine.

Vastus: Selgitame, et Põltsamaa valla tuuleparkide eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi KSH I etapi aruanne on koostatud vastavalt eriplaneeringu selle etapi täpsusastmele. Koosmõju on hinnatud, kus see on antud etapi seisukohast asjakohane ja põhjendatud. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada, millised tuulepargialad valikusse jäävad, ning konkreetsete kavandatavate tuulikute täpsed parameetrid, analüüsitakse täpsustatud mõjuhindamise käigus ka erinevate mõjude omavahelisi seoseid ning hinnatakse koosmõju teiste teadaolevate ja kavandatavate tegevustega ning antakse mõju hinnang täpsustatud planeeringulahendusele.

2. Tuulepargi mõjualade suuruse määramise puudulikkus ja õiguslikud probleemid:
 - a. Mõju ja teaduslike tõendite eiramine.
 - b. Regulatsiooni kehtestamise vajadus.

Vastus: Selgitame, et sõltuvalt mõjuallikast ja mõjutatavast keskkonnaelemendist on mõjuala suurused erinevad. Seetõttu ei ole võimalik määrata ühte konkreetset mõjuala, mis hõlmaks kõiki tuulikute poolt põhjustatavaid mõjuvaldkondi. Ühtlasi märgime, et KSH aruandes ei ole kusagil jõutud järelduseni, et 750 meetrit on ohutu vahemaa. KSH aruandes on juhitud tähelepanu sellele, et tuuliku kaugus eluhoonest peab olema selline, et kõik vajalikud normid inimese tervise kaitseks oleks täidetud. Põltsamaa vallavalitsus järgib otsuste tegemisel Eestis kehtivaid õigusakte ja teaduslikel alustel tõenduspõhiseid pädevate ekspertide hinnanguid. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada, millised tuulepargialad valikusse jäävad, ning konkreetsete kavandatavate tuulikute täpsed parameetrid, analüüsitakse müra (sh infraheli) ja varjutuse mõju inimeste tervisele ning antakse mõju hinnang täpsustatud planeeringulahendusele.

3. Müraanalüüs ei vasta nõutavale põhjalikkuse ja usaldusväärsuse tasemele:
 - a. Müranormide puudulikkus ja selgusetus.
 - b. Ilmastikutingimuste alahindamine.
 - c. Müraallikate kumulatiivse mõju analüüsi puudumine.
 - d. Madalsagedusliku müra ja infraheli alahindamine.
 - e. Tuleviku meetmete puudumine ja müraseire.

Vastus: Selgitame, et eriplaneeringu KSH koostamisel lähtutakse Eestis kehtivatest õigusaktidest ja Euroopa Liidu otsekohalduvatest õigusaktidest. Omavalitsuse pädevuses ei ole kehtivate õigusaktide muutmine ning KSH koostamisel ei saa aluseks võtta teiste riikide õigusakte. Märgime siiski, et Euroopa Liidu keskkonnamüra direktiivi alusel hinnatakse häirivaks aasta keskmist öist müra alates 50 dBA-st ning aasta keskmist päeva-õhtu-öö mürataset alates 55 dBA-st. Maailma Tervisekaitseorganisatsioon (WHO) [1] soovib tuuleparkide puhul järgida samuti $L_{den} < 45$ dB väärtust. Eestis kasutatavad müra normtasemed on määratud eraldi öistele ja päevastele müratasetele vastavalt asjakohasele ajavahemikule ning need suurused ei ole otseselt võrreldavad EL häiringutasemetega ja WHO poolt kasutatava müra indikaatoriga, kuid ligikaudse hinnangu alusel ei ole Eestis kehtivad müra normtasemed leebemad teiste riikide[2], EL[3] ja WHO[4] soovituslikest tasemetest.

Viited:

- [1] WHO. 2022. Compendium of WHO and other UN guidance on health and environment 2022 update Chapter 11. Environmental noise.
- [2] WSP. 2023. A REVIEW OF NOISE GUIDANCE FOR ONSHORE WIND TURBINES. Department for Business, Energy & Industrial Strategy. <https://www.wsp.com/en-gb/insights/windturbine-noise-report>
- [3] https://environment.ec.europa.eu/topics/noise/environmental-noise-directive_en
- [4] WHO. 2022. Compendium of WHO and other UN guidance on health and environment 2022 update Chapter 11. Environmental noise.

Planeeringu kontekstis on võimalik omavalitsusel kaaluda, kas müra puhul lähtutakse piirväärtustest (aladel kus see on võimalik) või sihtväärtusest. Tuuleparkide müra puhul (arvestades selle võimalikku suuremat häirivust) soovib Põltsamaa vallavalitsus järgida Terviseameti soovitusel kohaselt müra sihtväärtuse nõuet[1]. Sealjuures planeeringu asukohavaliku etapis müra arvutuslikul hindamisel arvestatakse tuulikute maksimaalse arvuga, tuuliku müra tekkega tuuliku töötamisel täisvõimsusel ja selle levikuga allatuult. Tegu on juba ettevaatusprintsiiibil põhineva lähenemisega.

Viide:

- [1] <https://www.terviseamet.ee/tuulepargid#mida-soovitab-tervis>

Selgitame, et eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapis keskendutakse võimalike potentsiaalsete tuulepargialade väljavalikule ning hinnang tuulikute müra osas on antud teoreetilise tuuliku parameetritest ning tuulikute indikatiivsetest asukohtadest lähtuvalt, et anda planeeringule sisend potentsiaalsete tuulepargialade määramiseks. Põltsamaa tuuleparkide eriplaneeringu puhul on tegu asukoha eelvaliku etapiga, millele järgneb tuuleparkide detailsem kavandamine koos vastavate mõjude hindamisega, sh tehakse lähtuvalt tuulikute reaalsest paiknemisest müra hinnang. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada, millised tuulepargialad valikusse jäävad, ning konkreetsete kavandatavate tuulikute täpsed parameetrid, analüüsitakse ka erinevate mõjude omavahelisi seoseid ja antakse hinnang nende võimalikule koosmõjule. Koosmõju hindamisel järgmises etapis võetakse arvesse erinevaid asjakohaseid mõjuallikaid (sh teised tuulepargid, liikluse müra ja muud mõjud), mis võivad mõjutada elu- ja looduskeskkonda.

Lisaks välisõhus kehtivatele normidele kehtivad Eestis ka asjakohased madalsagedusliku müra [1] ja infraheli [2] normid siseruumides, mida tuulikute kavandamisel tuleb samuti järgida. Täpsema hindamise käigus hinnatakse arvutuslikult ka madalsagedusliku müra vastavust inimese tervise kaitseks kehtestatud normidele. Senised hinnangute alusel teiste tuuleparkide detailsete lahenduste mõju hindamisel on näidanud, et elamualadel kehtivate tööstusmüra öise sihtväärtuse täitmisel ei ole üldjuhul tõenäoline ka madalsagedusliku müra normtasemete ületamine siseruumides.

Infraheli osas märgime, et teistes riikides teostatud infraheli mõõtmised tuuleparkides ei ole tuvastanud tuulikute tekitatavaid infraheli tasemeid, mis võiksid ületada inimese tajuläve[3]. Eelretsenseeritud teadusajakirjades avaldatud uuringute alusel ei ole tuvastatud tuulikutele iseloomulikul tasemel infraheli mõju inimese tervisele või heaolule[4].

Viited:

- [1] Sotsiaalministri 04.03.2002 määrus nr 42 Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid
- [2] Sotsiaalministri 06.05.2002 määrus nr 75 Ultra- ja infraheli helirõhutasemete piirväärtused ning ultra- ja infraheli helirõhutasemete mõõtmine
- [3] LUBW Landesanstalt für Umwelt, Messungen und Naturschutz Baden-Württemberg, 2016. Tieffrequente Geräusche inkl. Infraschall von Windkraftanlagen und anderen Quellen
- [4] Majjala, P., Turunen, A., Kurki, I., Vainio, L., Pakarinen, S., Kaukinen, C., Lukander, K., Tiittanen, P., Yli-Tuomi, T., Taimisto, P., Lanki, T., Tiippana, K., Virkkala, J., Stickler, E., Sainio, M. 2020. Infrasound Does Not Explain Symptoms Related to Wind Turbines. Publications of the Government's analysis, assessment and research activities 2020:34.

Marshall, Nathaniel & Cho, Garry & Toelle, Brett & Tonin, Renzo & Bartlett, Delwyn & d'rozario, Angela & Evans, Carla & Cowie, Christine & Janev, Oliver & Whitfeld, Christopher & Glozier, Nick & Walker, Bruce & Killick, Roo & Welgampola, Miriam & Phillips, Craig & Marks, Guy & Grunstein, Ronald. (2023). The Health Effects of 72 Hours of Simulated Wind Turbine Infrasound: A Double-Blind Randomized Crossover Study in Noise-Sensitive, Healthy Adults. Environmental health perspectives. 131. 37012. 10.1289/EHP10757.

Selgitame, et KSH käigus on madalsagedusliku müra ja infraheli hindamisel lähtunud asjakohasest teaduskirjandusest. Viidatud Soome uuring on üks uuemaid ja põhjalikumaid antud teema käsitlusi ja sellest lähtuvalt on sellele ka kohane viidata. Tuulikutega seonduva madalsagedusliku ja infraheli teemat on maailmas uuritud juba pikka aega. Senini puuduvad eelretsenseeritud teadusajakirjades avaldatud uuringud, mis seostaksid tuulikute põhjustatavate madalsagedusliku ja infraheli tasemed inimesele avaldatava olulise tervisemõjuga[1]. Nii kesksageduslik, madalsageduslik kui ka infraheli võib olla inimese tervisele kahjulik, kuid seda tasemetel, mis ületab tervise kaitseks kehtivaid normtasemeid. Ühtlasi juhime tähelepanu, et antud valdkonna kohta on leitav suurel hulgal väärinformatsiooni[2].

Viited:

[1] <https://www.terviseamet.ee/tuulepargid#kas-on-labi-viidud-u>

[2] <https://epl.delfi.ee/artikkel/120353401/faktikontroll-tuulegeneraatori-sundroom-javibroakustiline-haigus-pseudoteadus-mis-on-joudnud-ka-eestikeelsesse-inforuumi>

Müra seiremeetmed töötatakse välja tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on täpsustatud tuulikute parameetreid ja paiknemist. Seiret rakendatakse olukordades, kus on eeldada olulise keskkonnamõju teket. Senise praktika (nii Eesti kui rahvusvahelise praktika) alusel toimub tuulikute tekitatava varjutuse jälgimine ja piiramine tuuliku juhtimissüsteemi abil, mida kõik tänapäevased tuulikutootjad pakuvad tuuliku lisavarustusena.

4. Varjutuse analüüs ei vasta nõutavale põhjalikkuse ja usaldusväärsuse tasemele:

- a. Riiklike normide puudumine ja välisriikide standardite valikuline rakendamine.
- b. Häirival tasemel varjutuse risk.
- c. Kumulatiivsete mõjude analüüsi puudumine.
- d. Realistliku modelleerimise puudumine.
- e. Tehniliste meetmete ebapiisav kohustuslikkus.

Vastus: selgitame, et kuigi Eestis puuduvad varjutuse normid, järgitakse Eestis tuuleparkide kavandamisel rahvusvahelisi juhiseid (Saksamaa ja Põhjamaad), mille alusel varjutus ei tohiks ületada 30 tundi aastas või 8–10 tundi reaalset mõõdetavat varjutust aastas. Kuigi KSH aruanne ei ole see dokument, millega saab neid standardeid kohalda standardeid siduvateks piiranguteks, ei ole alust oletada, et varjutuse tõhusad leevendusmeetmed jääksid rakendamata. Varjutuse analüüsis toodud rahvusvaheliselt tunnustatud normide rakendamise (30 tundi aastas või 8 tundi reaalset varjutust aastas) saab otsustaja seada siduvate piirangutena eriplaneeringu kehtestamisel ja ehitusloa väljastamisel.

Selgitame, et eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapis keskendutakse võimalike potentsiaalsete tuulepargialade väljavalikule ning hinnang tuulikute müra ja varjutuse osas on antud teoreetilise tuuliku parameetritest ning tuulikute indikatiivsetest asukohtadest lähtuvalt, et anda planeeringule sisend potentsiaalsete tuulepargialade määramiseks. Sellest tulenevalt on täiesti õigustatud, et käesolevas etapis on välja toodud ka riskikohad, millega tuleb kavandamise järgmises etapis tuulikute paigutuse ja töörežiimi määramisel arvestada. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada, millised tuulepargialad valikusse jäävad, ning konkreetsete kavandatavate tuulikute täpsed parameetrid, analüüsitakse ka erinevate mõjude omavahelisi seoseid ja antakse hinnang nende võimalikule koosmõjule.

Selgitame, et tuuleparkide edasisel kavandamisel (tuulikute lõpliku arvu ja paiknemise väljatöötamisel) tuleb arvestada varjutuse esinemisega elamualadel. Tagada tuleb rahvusvahelises praktikas kasutatavate varjutuse häiringutasemetele vastavus. Seda tehakse kas tuuliku kavandamise etapis tuuliku asukoha valikuga nii, et varju tundlikule alale langeks võimalikult vähe, või tuulikute juhtimissüsteemi abil, mis peatab tuuliku ajaks kui tuuliku vari tundlikule alale langeb. Tuulikute poolt tekitatav varjutus on kindlasti häiriv nähtus, mida tuuleparkide kavandamisel on vajalik hinnata ja tagada varjutustundlikel aladel häiringutasemeid ületava varjutustaseme vältimine. Häiring tekib eeskätt olukorras, kus varjutus esineb alal, kus inimene sageli viibib.

Juhime tähelepanu, et meetmed tuulikute varjutuse mõju leevendamiseks, sh tuuliku peatamine häiriva varjutuse esinemise perioodidel lähtudes varjutuskalendritest, on toodud KSH I etapi aruande ptk-s 10.16. Selgitame, et eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapis, kui tuulikute asukohad tuulepargialadel on alles indikatiivsed, on ka leevendusmeetmed põhimõttelised. Tuulikute varjutuse mõju ja leevendusmeetmeid täpsustatakse tuuleparkide kavandamise järgmistes etappides tuulikute asukohtade täpsustamise käigus, kui modelleeritakse uued varjutuskalendrid lähtudes reaalsest kavandatavast lahendusest. Siduvad tingimused leevendusmeetmete rakendamiseks annab otsustaja koos eriplaneeringu kehtestamisega ja ehitusloa väljastamisega.

5. Kaitsealustele liikidele mõjuanalüüsi puudulikkus:

- a. Keskkonnamõjude hindamise edasilükkamine.
- b. Täitmata välitööd ja metoodilised puudused.
- c. Ebapiisavad leevendusmeetmed.
- d. Kumulatiivsete mõjude hindamise puudumine.
- e. Loomastikule mõjude ignoreerimine.
- f. Kaitsealustele liikidele ettenähtud puutumatute puhveralade vähendamine.

Vastus: selgitame, et keskkonnamõjude hindamist ei ole kuhugi edasi lükatud, vaid see on läbi viidud vastavalt KOV eriplaneeringu asukoha eelvaliku täpsustamisele, sh mõju hindamine kaitsealustele liikidele. Palun tutvuge KSH I etapi aruandega, kus on selgelt kirjas, et eriplaneeringu järgmises etapis viiakse läbi mahukad loomastiku ja linnustiku uuringud, sh välitööd, nende tuulepargialade mõju täpsustamiseks, mis asukoha eelvaliku etapis on valikusse jäänud. Samuti töötavad pädevad eksperdid planeeringu järgmises etapis, pärast uuringute läbiviimist ja täpsustatud mõjuhindangut (sh kumulatiivsed mõjud), välja vajalikud tõhusad leevendusmeetmed konkreetsest tuulepargist ja selle mõjust lähtuvalt. Seiremeetmed konkreetsete valikusse jäänud tuuleparkide kohta, sh seire läbiviimise meetodid ja kriteeriumid, kuidas hinnata tuuleparkide mõju pärast nende rajamist, töötatakse välja kavandamise järgmises etapis uuringutest ja täpsustatud mõjuhindamise tulemustest lähtuvalt.

Kaitstavatele liikidele puhveralade määramisel eriplaneeringu asukohavaliku etapis on aluseks “Üleeestilises maismaalinnustiku analüüsis” (2022) esitatud põhimõtted. Nimetatud analüüs on koostatud spetsiaalselt tuuleparkide kavandamiseks ning tehtud Eesti Ornitoloogiaühingu ja Kotkaklubi poolt, kuhu on koondunud Eesti parimad linnustiku eksperdid.

Liigi kaitse tegevuskavade osas, sh must-toonekure kaitse seisukohast selgitame, et praegune musttoonekure kaitse tegevuskava (2018) sedastab: „... ei tohiks tuulegeneraatorid asuda lähemal kui 10 km must-toonekure pesapaigast ...“, ehk sõnastus on tingivas kõneviisis, mis jätab tõlgendamise võimaluse. Liigi kaitse tegevuskavadel on n-ö hetke parima ekspertteadmise ja riiklike kaitse põhimõtete fikseerijatena kohtus küll kaal, kuid kohapõhised uuringud ja hilisemad tööd on alati kaalukamad ehk pelgalt liigi kaitse tegevuskava alusel tegevuste keelamine ei ole põhjendatud, kui on olemas hilisem ja parem teadmine ning andmed. Üle-eestilise maismaalinnustiku analüüsi lk 84 selgitab, millest tulenevad must-toonekure tsoon 1 ja 3: „Eestis on käesoleva uuringu raames analüüsitud kõigi siin pesitsenud saatjatega must-toonekurgede andmed (Lisa 6 tabelid L6.5., L6.6.). Selle kohaselt on kõigi andmete mediaanina 50% kodupiirkonnast 4,8 km ja 70% kodupiirkonnast 7,5 km raadiuses ümber pesa. 99% kodupiirkonnast asub mediaanina 14 km raadiuses ja seal tuleks otsused tuuleparkide rajamise kohta teha konkreetsete uuringute põhjal, kuna iga konkreetne paar

kasutab territooriumi erinevalt.“ Võib jääda mulje, et maismaalinnustiku analüüs on teinud leevendusi võrreldes kaitse tegevuskavaga, kuid oluline on silmas pida, et must-toonekure kodupiirkond ei ole ringikujuline ning kõik selle sektorid ei ole tõenäoliselt samaväärselt olulised. Seega võib väga konservatiivse lähenemine – 10 km või 20 km raadiusega puhvri järgimine – tekitada põhjendamatuid piiranguid aladel, kus must-toonekure kaitse seisukohalt ei ole vaja piiranguid seada.

Keskkonnaameti jurist viitas Riigikohtu otsusele asjas nr 3-3-1-81-15, mille p 20 selgitab kaitsekorralduskava konteksti:

20. Kaitsekorralduskava varasem p 3.8 ja nüüdne p 3.9 kujutavad endast ennekõike halduse tegutsemis-plaani loodusobjekti kaitsmise korraldamisel (LKS § 25 lg 1). Kaitsekorralduskava võib muuhulgas sisaldada nii prognoose, eesmäärke, vajalike tegevuste loetelu, üksikotsuste tegemise põhimõtteid kui ka haldusevälisele isikule pandavaid kohustusi (nt LKS § 17 lg 8). Kolleegiumi hinnangul võivad kaitsekorralduskava mõned osad vastata HMS §- s 51 nimetatud haldusakti tunnustele, mõned aga mitte. Halduse tegevust, mis sisaldab nii haldusaktile kui ka toimingule ise-loomulikke elemente, on kolleegium senises praktikas käsitanud tervenisti haldusaktina (12. detsembri 2011. a määrus asjas nr 3-3-1-52-11, p 22). Sellele sarnaselt on kolleegium seisukohal, et kaitsekorralduskava on tervikuna haldusakt, täpsemalt üldkorraldus. Eelnev ei tähenda, et kaitsekorralduskava kõikidel osadel on ühesugune õiguslik iseloom. HMS § 60 lg 2 kohaselt on haldusaktis kohustuslik vaid resolutiivosa, st haldusaktiga kindlaksmääratavaid õigusi või kohustusi sisaldav osa. Kaitsekorralduskava p 3.8, sh selle alajaotis "Kaitseala siht-kaitse-vöönd" ei piira otseselt kinnistuomanike õigusi ega pane neile kohustusi. Kaitsekorralduskava selle osa tekst võib esmapilgul näida imperatiivse reeglina, kuid tegelikult on tegemist üksnes halduse-sisese tegevusplaaniga, kaitseala valitseja kaalutlusotsuste tegemise aluseks olevate põhimõtetega (vt kaitsekorralduskava kui terviku sissejuhatus, p 3 sissejuhatus), millest võib vajaduse korral kõrvale kalduda. Praegusel juhul sellist vajadust aga ei esinenud (eespool p 16). Kuigi absoluutset keeldu erahuvist lähtuva raie tegemiseks kaitsekorralduskavast ei tulene, toetab ka kaitsekorraldus-kava raie mittelubamist.

Must-toonekure kaitse tegevuskava on haldusesisene ja selle tõlgendamisel saab samuti viidatud otsuses toodust lähtuda. Tegevuskava lk 52 tuulikute paigutust käsitlev sõnastus ei ole resolutiivne ja viitab, et 10 km pesapaigast pole tingimata imperatiivne reegel. Tegevuskava loob küll eelduse, et üldreeglina ei tohiks tuulikud paikneda lähemal kui 10 km must-toonekure elupaigast, aga seda eeldust saab konkreetsete asjaolude valguses üle kontrollida ja põhjendatud juhtudel võib kaalutlusotsusega sellest kõrvale kalduda.

6. Natura 2000 alade kaitse ülim olulisus:

a. Natura 2000 ala hindamine peab olema tehtud enne, kui projekt saab jätkuda.

Vastus: Põltsamaa vallavalitsus on seisukohal, et eriplaneeringu käesolevas etapis on KSH aruandes vajaliku täpsusega hinnatud mõju Natura 2000 võrgustiku aladele ja alade kaitse-eesmärkidele. Seda kinnitab ka asjaolu, et Keskkonnaamet, kes on vastutav Natura alade kaitse eest, on KSH I etapi aruande kooskõlastanud. Selgitame, et eriplaneeringu etapilisusest tulenevalt viiakse kavandamise järgmises etapis, pärast vajalike uuringute (eelkõige linnustiku osas) läbiviimist, täiendav Natura asjakohane hindamine nendest tuulepargialadest lähtuvalt, mis on asukoha eelvaliku etapi lõpuks valikusse jäänud.

7. Esinevad planeeringulised vastuolud:

- a. Ebaadekvaatsed keskkonnauuringud.
- b. Ebapiisav alternatiivsete lahenduste kaalumine.
- c. Kohalike huvide ja vajaduste eiramine.
- d. Õiguslike nõuete eiramise riskid.

Vastus: Selgitame, et keskkonnauuringuid ei ole lükatud hilisematesse etappidesse, vaid eriplaneeringu koostamise loogika kohaselt tehaksegi valdav osa keskkonnauuringuid kavandamise järgmises etapis, kui on välja valitud potentsiaalsed tuulepargialad. Käesolevas etapis on näiteks

tehtud müra ja varjutuse modelleerimised lähtuvalt tuulikute indikatiivsest paigutusest, mis annab ligikaudse sisendi tuulepargiala piiride kavandamiseks. Võimalikud mõjud kaitsealustele liikidele ja nende elupaikadele on hinnatud eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapile vastavas täpsusastmes ja kõiki vajalikke alusandmeid arvesse võttes. Midagi mõjude avaldumise seisukohast olulist ei ole selles etapis alahinnatud või jäetud analüüsimate. Uute kaitseväärtuste tuvastamiseks on KSH I etapi aruandes ette nähtud mahukas uuringuprogramm, mille põhjal hinnatakse kavandatava tegevuse mõju järgmises etapis. Põltsamaa vallavalitsus on seisukohal, et eriplaneeringu käesolevas etapis on KSH aruandes vajaliku täpsusega hinnatud mõju Natura 2000 võrgustiku aladele ja alade kaitseesmärkidele ning kaitstavatele liikidele ja nende elupaikadele. Seda kinnitab ka asjaolu, et Keskkonnaamet, kes on vastutav Natura alade ja kaitstavate loodusobjektide kaitse eest, on KSH I etapi aruande kooskõlastanud. Mõju hinnangut, sh kumulatiivse mõju osas, täpsustatakse pärast põhjalike linnustiku jt elustikurühmade uuringute (sh välitööd) läbiviimist tuuleparkide kavandamise järgmises etapis.

8.Otsene reostus loodusele:

- a.Õli- ja kütuselekete oht.
- b.Jäätmete.
- c.Pinnase ja veekeskkonna reostus.
- d.Mikroplastide ja komposiitmaterjalide mõju.
- e.Kliimamõjud ja süsinikuheide.
- f.Tuuliku aluse materjalide ja pinnasekeemia mõju.
- g.Tuleohutus ja tulekahjuga kaasnev reostus.
- h.Elektromagnetiline reostus.

Vastus: Selgitame, et Teie poolt nimetatud teemad on valdavalt seotud konkreetse tuulepargi lahenduse ja konkreetsete tuulikutega, mida käsitletakse kavandamise järgmises etapis. Jäätmetekke, pinnase ja veekeskkonna reostuse ning kliimamõjude ja süsinikuheite teemasid on käsitletud asukoha eelvaliku etapile vastaval üldisel tasemel (tuulepargiala vaatest) ka KSH I etapi aruandes, sh on antud meetmed mõjude leevendamiseks, kuid kavandamise järgmises etapis käsitletakse neid teemasid oluliselt täpsemalt, lähtuvalt konkreetse tuulepargi ehituslikust lahendusest ja käitamisaegsetest mõjudest. Mitme nimetatud teema puhul on kavandamise järgmises etapis, konkreetse tuulepargi lahenduse väljatöötamiseks, vajalik eelnevalt läbi viia ehitusgeoloogilised ja hüdroloogilised uuringud, mis annavad sisendi ka mõju hindamiseks. Siduvad nõuded tuulepargi rajamiseks ja käitamiseks annab otsustaja ehitusloaga. Rakendusjuhised, riskianalüüs ja tegevusplaanid on KSH aruandest eraldiseisvad dokumendid ning need tuleb koostada ehitusloa taotlemise etapis.

- Kuidas kavatseb KOV kompenseerida oma elanikele nende kanda langeva "riikliku koorma" ja kaitsta nende õigusi ja heaolu?
- Kuidas kavatseb KOV vältida olukorda, kus Põltsamaa valla elanikud tajuvad end ebaõiglaselt kohelduna?
- Kas KOV on esitanud arendajatele või riigile nõudmisi ulatuslikumate kompensatsioonimehhanismide loomiseks?
- Kas KOV on astunud reaalseid samme, et peatada või takistada tuuleparkide eriplaneeringu menetlust?
- Kuidas KOV plaanib edaspidi täita oma seadusjärgset kohustust tagada elanike õiguste ja huvide kaitse?
- Kas ja kuidas kavatseb KOV ennetavalt reageerida olukorrale, kus tuulikuparkide püstitamine muudab elukeskkonna häirivaks?

Vastus: KSH ja planeeringu lõpetamiseks ei ole hetkel olulisi põhjendusi, omavalitsus leiab, et praeguses etapis on mõistlik potentsiaalseid tuulepargi alasid edasi uurida ning võimalikke keskkonnamõjusid järgnevates planeeringu etappides täiendavalt hinnata. Oleme hetkel seisukohal, et

lõplik otsus on asjakohane teha detailse lahenduse etapis kui täpsemad asjaolud on selgunud. Oleme seisukohal, et tuuleparkidega seoses levib palju valeinfot ning vajalik on tugineda tuuleparkidega seotud teaduspõhisele infole ning seda nii riiklikul kui ka kohalikul tasandil paremini kommunikeerida. Põltsamaa vallavalitsus on seisukohal, et planeeringu KSHs toodud info on asjakohane ja sellele saab tugineda, kuna see on pädevate valdkonna ekspertide poolt koostatud ning seal toodud viited tuginevad retsenseeritud teadusartiklitele ja kvaliteetsetele infole. Teadusuuringute puhul on väärtuslikud need teadusartiklid, mis avaldatakse eelretsenseeritud teadusajakirjades. KSHs ei tehta järeldusi mitte ühe teadlase ja ühe avaldatud uuringu põhjal, vaid töötatakse läbi kümneid ning sadu teadusuuringuid, et selgitada välja valdava osa teadlaste seisukoht antud teemal.

16.12.24 II kirja vastused

Pöördun Teie poole seoses Põltsamaa valla tuuleparkide eriplaneeringu KSH aruandega, lootes vastutustundlikke ja põhjalikke vastuseid minu püstitatud seisukohtadele ja ettepanekutele, mis tulenevad murest kohaliku keskkonna, elanike elukvaliteedi ja kogukonna tuleviku pärast. Pöördumistele vastamine on kohaliku omavalitsuse kui avaliku võimu kandja seadusest tulenev kohustus Eesti õiguskorras. Loodan, et vastused esitatakse põhjalikult ja õigeaegselt, et vältida vajadust täiendavate meetmete rakendamiseks ning tagada, et õigused ja õigusnormid on nõuetekohaselt järgitud.

Minu eesmärk ei ole vaidlustamine pelgalt vaidlustamise pärast, vaid kindlustunde loomine, et kõik kaalutlused on tehtud läbipaistvalt, õiguslikult korrektselt ja kooskõlas keskkonna, majanduse ja sotsiaalsete vajaduste tasakaalustatud arendamise põhimõtetega.

Kumulatiivsete mõjude analüüsi kohta tähelepanekud:

Kumulatiivsete mõjude analüüs on õiguslik kohustus, mis tuleneb nii Euroopa Liidu keskkonnadirektiividest kui ka Eesti keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest (KeHJS). Need nõuavad, et KSH hõlmaks hinnangut projekti otsestele, kaudsetele ja kumulatiivsetele mõjudele ning nende koosmõjudele inimestele, looduskeskkonnale ja kliimale. Esitatud KSH-s on olulised puudujäägid kumulatiivsete mõjude analüüsis, kuna see ei käsitle piisavalt mitme tuulepargi koosmõju piirkonna inimestele, ökosüsteemidele, rändlindudele ja imetajatele. Ei arvestata kumulatiivset mõju Natura 2000 aladele, kus võib esineda elupaikade killustumine, liikide häiring ja kaitse-eesmärkide ohustamine. Puuduliku kumulatiivsete mõjude analüüsi jätkudes võib see viia keskkonnakahjude, kogukonna tervise ja õiguste rikkumiseni, põhjustades keerulisi vaidlusi ja kahjustades projekti legitiimsust. Kohalikul omavalitsusel on kohustus tagada põhjalik ja läbimõeldud planeerimistegevus, et vältida neid riske ning kaitsta piirkonna elukeskkonda ja elanike heaolu.

Antud teemal tekkis hulga küsitavusi, mille lahendamiseks toon välja selgust vajavatele probleemidele hinnangulised tähelepanekud ja omapoolsed ettepanekud:

1. Miks ei ole esitatud KSH-s adekvaatselt analüüsitud mitme tuulepargi koosmõjusid ka ainult Põltsamaa vallas asuvate olemasolevate karjääride, planeeritava karjääri ja muude ettevõtete ning Tallinn–Tartu maantee infrastruktuuriga?

Ettepanek: Lisada KSH-sse põhjalik ja õiguslikult põhjendatud analüüs, mis arvestab tuuleparkide koosmõju olemasolevate ja kavandavate karjääride ning Tallinn–Tartu maantee infrastruktuuriga. Analüüs peab hõlmama nende elementide koostoime mõju kohaliku keskkonna ja kogukondade elukvaliteedile, sealhulgas liikluse, müra ja õhusaaste kumulatiivset mõju. Samuti tuleb analüüsida, kuidas need koosmõjud võivad suurendada tuuleparkide mõju rändlindudele ja ökosüsteemidele.

Vastus: Selgitame, et KSH aruandes on kumulatiivseid mõjusid käsitletud eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapile vastavas täpsusastmes. Põhjalik kumulatiivsete mõjude hindamine tehakse tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on selgunud, millised tuulepargialad valikusse jäävad, ning tehtud vajalikud uuringud. Kumulatiivsete mõjude hindamisel järgmises etapis arvestatakse nii tuuleparkide omavahelise võimaliku koosmõjuga kui ka muude teadaolevate olemasolevate ja

kavandatavate tegevustega, sh karjäärid ja Tallinn-Tartu maantee (Adavere möödasõit). Kumulatiivsete mõjude hindamisel võetakse arvesse erinevaid asjakohaseid mõjuallikaid (sh liiklus, müra ja õhusaaste), mis võivad mõjutada elu- ja looduskeskkonda.

2. Mõju olulisuse hindamisel tuleb arvestada ka teiste alale mõju avaldavate kavade või projektidega. „Kui ei võeta arvesse projektide kumulatiivset mõju, võivad selle tulemusel kõik projektid või teatud tüüpi projektid jääda tegelikkuses hindamise kohustusest kõrvale, samas kui tervikuna võivad nad keskkonda oluliselt mõjutada“ (Euroopa Kohtu otsus asjas nr C-418/04: komisjon vs. Iirimaa, p 245). Üle Eesti planeeritakse hetkel paljudes maakondades tuuleparkide ehitust, kuid antud KSH ei kajasta millist mõju avaldab korraga paljude rohealade muutumine ehitustandriteks näiteks meie valla linnustikule ja ökosüsteemile. Milliseid konkreetseid ja õiguslikult kindlustatud meetmeid on omavalitsus võtnud või plaanib võtta, et tuvastada ja hinnata kavandatavate üle-eestiliste arendustegevuste kumulatiivset keskkonnamõju ning seeläbi ennetada võimaliku ökoloogilise tasakaalu kokkuvarisemist või haruldaste liikide väljasuremist?

Ettepanek: KSH peab sisaldama üle-eestilise kumulatiivse mõju analüüsi, arvestades, et mitmes piirkonnas planeeritakse samaaegselt tuuleparkide ehitust. See peab hõlmama uuringuid, kuidas mitme tuulepargi rajamine samaaegselt mõjutab Eesti linnustikku, rohevõrgustikku ja bioloogilist mitmekesisust. Soovitaks kohalikul omavalitsusel alata piirkondadeüleline koostöö ning nõuda täiendavaid uuringuid koos Keskkonnaministeeriumiga. See peaks sisaldama: riiklik koordineerimine ja tsentraliseeritud planeerimine; piirkondadevaheliste mõjude ühine hindamine; eelanalüüs "maksimaalse mõju" stsenaariumi põhjal; koostöö maakondade ja valdade vahel; riiklik andmebaas ja seiresüsteem; dünaamiline ja etapiviisiline KSH, mis võimaldab analüüsi ajakohastada vastavalt sellele, kuidas projektid edenevad ja uued andmed muutuvad kättesaadavaks. Lisaks tuleb kehtestada nõue, et hilisemad projektid peavad arvestama varasemate projektide mõjude ja juba rajatud taristuga.

Vastus: Selgitame, et üle-eestilise kumulatiivse mõju analüüsi/hinnangu koostamine ei ole kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ülesanne. Küll aga tehakse koostööd Kliimaministeeriumi, Keskkonnaameti ja naaberomavalitsustega. Kumulatiivse mõju hindamisel võetakse arvesse teadaolevad kavandatavad tuulepargialad ja muud olulise keskkonnamõjuga tegevused naabervaldades, mis koos Põltsamaa valda kavandatavad tuulepargialadega võivad koosmõjus avaldada negatiivset mõju elu- ja looduskeskkonnale. Nõue, et hilisemad projektid peavad arvestama varasemate projektide mõjudega ja juba rajatud taristuga, on mõjuhindamise praktikas elementaarne.

3. Kuidas selgitatakse ettevaatusprintsipi ignoreerimist, arvestades, et KSH ei käsitle piisavalt põhjalikult tuuleparkide kumulatiivsete mõjude võimalikku ulatust ja pöördumatust?

Ettepanek: KSH-s tuleb selgelt näidata, kuidas on rakendatud ettevaatusprintsipi, võttes arvesse tuuleparkide kumulatiivsete mõjude ulatust ja pöördumatust. Tuleb koostada täiendav analüüs võimalike pikaajaliste mõjude kohta, sealhulgas elupaikade killustumine ja haruldaste liikide väljasuremise riskid. Ettevaatusprintsipi eirates võib projekt rikkuda Euroopa Liidu keskkonnanalast õigust (TFEU artikkel 191).

Vastus: Selgitame, et eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi mõjuhindamise aruandes on arvestatud ettevaatuspõhimõttega vastavalt planeeringu etapi täpsusastmele. Sellest lähtuvalt on mõjuhindamise aruandes esitatud mahukas uuringuprogramm, et saada täiendavat informatsiooni piirkonna loodusväärtuste (sh haruldased ja kaitstavad liigid ning nende elupaigad, elurikkus jms) kohta, sest teadaolevad andmed ei ole hinnangu andmiseks piisavad. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada, millised tuulepargialad valikusse jäävad, koostatakse hinnang kumulatiivsete mõjude võimaliku ulatuse ja pöördumatuse kohta.

4. Millised on põhjendused selle kohta, et esitatud KSH-s on jäetud analüüsimata mitmete erinevate mõjude omavahelised seosed (nt müra ja varjutuse koosmõju või kliimamuutuste ja veekeskkonna seos), kuigi KeHJS § 33 nõuab nende seoste arvestamist?

Ettepanek: KSH-s tuleb viia läbi ja esitada üksikasjalik analüüs mitmete mõjude omavaheliste seoste kohta, nagu müra ja varjutuse koosmõju inimeste tervisele ning kliimamuutuste mõju veekeskkonnale. Analüüs peab vastama KeHJS § 33 nõuetele, mis rõhutavad mõju seoste ja koosmõjude arvestamise vajadust.

Vastus: Selgitame, et eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapis keskendutakse võimalike potentsiaalsete tuulepargialade väljavalikule ning hinnang tuulikute müra ja varjutuse osas on antud teoreetilise tuuliku parameetritest ning tuulikute indikatiivsetest asukohtadest lähtuvalt, et anda planeeringule sisend potentsiaalsete tuulepargialade määramiseks. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada, millised tuulepargialad valikusse jäävad, ning konkreetsete kavandatavate tuulikute täpsed parameetrid, analüüsitakse ka erinevate mõjude omavahelisi seoseid ja antakse hinnang nende võimalikule koosmõjule.

5. Miks ei ole KSH-s selgelt esitatud, kuidas hinnatakse mürataseme, visuaalse mõju ja elukvaliteedi muutuste kumulatiivset mõju kohalikele kogukondadele?

Ettepanek: KSH peab hõlmama selget metoodikat ja kriteeriume, kuidas hinnatakse tuuleparkide mürataseme, visuaalse mõju ja elukvaliteedi muutuste kumulatiivset mõju kohalikele kogukondadele. Selleks on vajalik lisada detailne sotsiaalmõjude hindamise plaan, mis käsitleb ka majanduslikke ja kultuurilisi aspekte.

Vastus: Selgitame, et tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada, millised tuulepargialad valikusse jäävad, ning konkreetsete kavandatavate tuulikute täpsed parameetrid, analüüsitakse täpsemalt ka erinevate mõjude omavahelisi seoseid ja antakse hinnang nende võimalikule koosmõjule.

6. Miks puuduvad KMH-s selged ajakavad ja raamistikud kumulatiivsete mõjude seireks ja hindamiseks tuuleparkide elutsükli vältel, sealhulgas nende järgneva lammutamise ja haldamise ajal?

Ettepanek: KSH-s tuleb kehtestada selge ajakava ja raamistik tuuleparkide kumulatiivsete mõjude seireks ja hindamiseks kogu nende elutsükli jooksul, sealhulgas lammutamise ja haldamise etappidel. Seireplaan peaks hõlmama regulaarseid aruandeid ning tagama, et seireandmed on avalikult kättesaadavad ja otsustajatele arusaadavad.

Vastus: Seirekava (seireplaan) koostatakse pärast tuulepargi kavandamise järgmise etapi uuringute tegemist ja mõjude hindamist. Järgmise etapi mõjuhindamise aruandes esitatakse ettepanekud seiremeetmete rakendamiseks, mille põhjal koostatakse detailne seirekava. Seirekava on mõjuhindamise aruandest eraldiseisev dokument.

Tuulepargi mõjualade suuruse määramise kohta selguse saamise taotlus:

KSH-s puudub teaduslikult põhjendatud analüüs tuuleparkide mõjualade suuruse kohta, kusjuures esitatud 750 meetri minimaalne kaugus elamute ja tuulikute vahel ei vasta rahvusvahelistele standarditele ega tervise- ja keskkonnanõuetele. Rahvusvaheline kogemus kinnitab, et madalsageduslik müra ja infraheli võivad tõsiselt kahjustada tervist, mistõttu soovitatakse suuremat distantsi. Lisaks, KSH-s väidetakse, et kinnisvara väärtusele piirdub tuulikute negatiivne mõju maaüksustele kuni 3 km raadiuses ning sealjuures keskendutakse vaid tuulikute nähtavusele, jättes käsitlemata infraheli ja muud võimalikud häiringud. Antud teemal tekkis hulga küsitavusi, mille lahendamiseks toon välja selgust vajavatele probleemidele hinnangulised tähelepanekud ja omapoolsed ettepanekud:

7. Milliste meetoditega on KSH-s jõutud järelduseni, et tuuliku ja elamute vaheline minimaalne kaugus 750 meetrit on ohutu ja ei oma olulist mõju, arvestamata teadusliku ja õigusliku põhjenduse puudumist selle kauguse piisavuse kohta tervise- ja keskkonnamõjude vältimisel?

Ettepanek: Nõuda KSH-sse teaduslikult põhjendatud analüüsi tuuleparkide ja elamute vahelise minimaalsete distantside kohta. Arvestades rahvusvahelist praktikat ja teaduslikke uuringuid, soovitatakse kaaluda distantside suurendamist vähemalt 3 kilomeetrit, et vältida tervise- ja

keskkonnamõjusid. Analüüs peab hõlmama müra, infraheli ja varjutuse mõju inimeste tervisele ning tagama KeHJS nõuetele vastavuse.

Vastus: Selgitame, et KSH aruandes ei ole jõutud järelduseni, et 750 meetrit on ohutu vahemaa. KSH aruandes on juhitud tähelepanu sellele, et tuuliku kaugus eluhoonest peab olema selline, et kõik vajalikud normid inimese tervise kaitseks peavad olema täidetud. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada, millised tuulepargialad valikusse jäävad, ning konkreetsete kavandatavate tuulikute täpsed parameetrid, analüüsitakse müra (sh infraheli) ja varjutuse mõju inimeste tervisele ning antakse mõju hinnang täpsustatud planeeringulahendusele.

8. Kas ei oleks õigustatud KSH-s arvesse võtta Eestiski juba registreeritud juhtumeid, kus tuuleparkide läheduses elavad inimesed on teatanud terviseprobleemidest (nt. Saarde piirkonnas). Kas on mõeldud, kuidas tagatakse nende probleemide kordumise ennetamine? Ettepanek: KSH peab arvesse võtma Eestis juba registreeritud juhtumeid, kus tuuleparkide läheduses elavad inimesed on teatanud terviseprobleemidest. Täiendav uuring ja seire on vajalik, et tuvastada terviseprobleemide ulatus ja põhjuslik seos tuuleparkidega, eesmärgiga ennetada nende probleemide kordumist Põltsamaa vallas.

Vastus: Peame vajalikuks ja otstarbekaks, et tuuleparkide tervisemõjude osas tehakse riigi poolt vastav uuring, mille tulemustega saab arvestada üle Eesti kõikide tuulepargialade eriplaneeringute koostamisel ning millele saab tugineda Põltsamaa valla tuulepargialade eriplaneeringu koostamisel ja mõjude hindamisel. Meile teadaolevalt on Kliimaministeerium koostöös Terviseametiga tegemas tuulikute tervisemõju uuringut. Uuringu valmimisel arvestame selle tulemustega Põltsamaa valla tuuleparkide kavandamisel.

9. Millisel kaalutlusel ei sisalda KSH kumulatiivsete mõjude analüüsi, mis käsitleks elukvaliteedi langust ja terviseohtu, mis tulenevad müra, varjutuse ja visuaalsete häiringute koosmõjust, nagu nõuab KeHJS § 33? Ettepanek: KSH-s tuleb lisada detailne analüüs kumulatiivsetest mõjudest, mis tulenevad müra, varjutuse, visuaalse häiringu ja infraheli koosmõjust. See analüüs peab keskenduma elukvaliteedi ja tervise langusele, nagu nõuab KeHJS § 33. Samuti tuleb ette näha meetmed nende koosmõjude leevendamiseks.

Vastus: Selgitame, et eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapis keskendutakse võimalike potentsiaalsete tuulepargialade väljavalikule ning hinnang tuulikute müra ja varjutuse osas on antud teoreetilise tuuliku parameetritest ning tuulikute indikatiivsetest asukohtadest lähtuvalt, et anda planeeringule sisend potentsiaalsete tuulepargialade määramiseks. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada, millised tuulepargialad valikusse jäävad, ning konkreetsete kavandatavate tuulikute täpsed parameetrid, analüüsitakse ka erinevate mõjude omavahelisi seoseid ja antakse hinnang nende võimalikule koosmõjule ning nähakse ette meetmed nende koosmõjude leevendamiseks.

10. Miks ei ole KSH analüüsis arvesse võetud, et kinnisvara hinna kujunemisel võib olulist rolli mängida kinnisvarapakkumiste suurenemine, mis võib tuleneda asjaolust, et tuulikuparkide läheduses elamise tingimusi ei pruugi paljud pered pidada vastuvõetavaks, põhjustades seeläbi elukohtade sunnitud müügi ja kinnisvaraturu tasakaalu muutumise?

Ettepanek: Lisada KSH-sse kinnisvara hinna kujunemise detailne analüüs, mis hõlmaks tuuleparkide läheduses elamisega kaasnevaid sotsiaalseid ja majanduslikke mõjusid. Eelkõige tuleb hinnata, kuidas kinnisvara pakkumise kasv, mis tuleneb elamiskõlbmatuks peetud alade müügist, võib mõjutada turu tasakaalu, piirkonna elujõulisust ja atraktiivsust. Sellised andmed annavad ehk alust kaalutleda kogu projekti efektiivsust ja otstarbekust.

Vastus: Tuuleparkide mõju kinnisvara väärtusele on uuritud mitmetes USA-s tuuleparkide kohta tehtud uuringutest. 2010. aastal tehti uuringute koondanalüüs (Hinman, 2010), mille kokkuvõttes

järeldati, et mõju kinnisvara väärtusele on erinev tuulepargi arendamise erinevates faasides. Mõju kinnisvara väärtusele avaldub tuulepargi kavandamise faasis, mil see on seotud teadmatuse ja hirmudega. Töötava tuulepargi puhul ei pruugi tuuleparkide lähedus kinnisvara hinda mõjutada. Keskkonnatasude seadusega ette nähtud iga-aastane tasu kuni 3 km kaugusel olevatele eluhoonete omanikele võib vastupidiselt eluhoone kinnisvara väärtust tõsta. Näiteks sellise majapidamise puhul, mis jääb 2 km kaugusele tuulepargist, kus igasugused tuulikust tulenevad häiringud on välistatud ning kus tuulepark on visuaalselt suuremas osas metsaga varjatud.

Täiendavalt tuleb arvestada, et võimaliku kavandatava tuulepargi mõju kinnisvara hinnale ei pruugi Eestis olla nii vahetu, sest konkreetse objekti kinnisvara hind sõltub eelkõige kinnisasja seisukorrast, turuolukorrast, piirkonna atraktiivsusest ja nõudlusest jm.

Samuti näitab muu maailma ja ka Eesti senine kogemus tuuleparkide rajamisega, et inimesed pigem harjuvad tuulikute oma koduümbruses ning märkimisväärset äraolimist tuulikute tõttu ei ole oodata, seega ei ole eeldada ka kinnisvarapakumuste suurenemist ja selle aspekti arvestamist KSH analüüsis.

Kuna kinnisvaraväärtuse teema osas on olnud väga palju küsimusi, siis on plaanis seda mõju hindamise osa KSHs täiendavalt analüüsida ja täpsustada. Uuendatud materjalid avalikustatakse planeeringu järgmisel avaliku väljapaneku etapis võimalusel sügisel 2025.

11. Mis põhjusel ei ole KSH-s analüüsitud alternatiivseid distantse, näiteks 3 km või suuremaid vahemaid, kuigi Eesti planeerimisseaduse ja keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt on KSH kohustatud kaaluma erinevaid alternatiivseid lahendusi, sealhulgas nullstsenaariumi (tegevusest loobumise võimalust)? Palun selgitada, miks alternatiivsete distantside ja nende mõjude võrdlev analüüs puudub ning kuidas selline puudujääk vastab kehtivatele õiguslikele nõuetele?

Ettepanek: KSH peab sisaldama alternatiivsete distantside (nt 3 km ja suuremad) ning nullstsenaariumi (projekti mittearendamise) põhjalikku analüüsi. Planeerimisseaduse ja KeHJS § 33 nõuete kohaselt tuleb kaaluda ja hinnata kõiki mõistlikke alternatiive ning nende mõju tervisele ja keskkonnale. Puuduv alternatiivide analüüs muudab KSH õiguslikult vaieldavaks.

Vastus: Ülevaade alternatiivsetest arengustsenaariumidest lähtuvalt eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi eesmärkidest on esitatud KSH aruande peatükis 8. Sealhulgas on analüüsitud tõenäolist arengut juhul, kui planeerimisdokumenti ellu ei viida või tehakse seda osaliselt.

12. Kas plaanitakse täiendavalt hinnata ja kehtestada selgemad regulatsioonid, mis põhineksid erisuunaliste teaduslikel tõenditel ja rahvusvahelisel praktikal, et vältida võimalikke kohtuvaidlusi ja terviseohtusid, mis kaasnevad praeguse regulatsiooni puudulikkusega?

Ettepanek: KSH-s tuleks määratleda selgemad regulatsioonid, mis põhineksid rahvusvahelistel standarditel ja teaduslikel tõenditel. Need regulatsioonid peavad hõlmama tuuleparkide tehnilisi piiranguid (nt tuulikute kõrgus ja müratase), minimaalseid distantse ja mõju seire süsteeme, et vältida kohtuvaidlusi ja kaitsta kogukondade heaolu.

Vastus: Selgitame, et tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada, millised tuulepargialad valikusse jäävad, ning konkreetsete kavandatavate tuulikute täpsed parameetrid, keskendutakse tuulikute tuleneva võimaliku mõju hindamisele. Kavandamise järgmises etapis seatakse konkreetsed tingimused tuulikutele ning töötatakse välja seiremeetmed.

13. Kas KOV-il on kavas ja tajub motivatsiooni taodelda Terviseametilt olemasolevate tuuleparkide mõjualas elavate isikute tervisekaebuste sisu – tagades andmesubjektide isikuandmete kaitse – eesmärgiga ennetada Põltsamaa vallaelanike võimalikku terviseriski või ekstreemset olukorda seoses kavandatavate tuulepargiarendustega?

Ettepanek: Soovitaks kohalikul omavalitsusel (KOV) taotleda Terviseametilt olemasolevate tuuleparkide mõjualas elavate isikute tervisekaebuste anonüümseid andmeid, järgides andmekaitse nõudeid. Saadud andmeid saab kasutada terviseriskide analüüsiks ning ennetusmeetmete väljatöötamiseks Põltsamaa valla jaoks.

Vastus: Põltsamaa vallavalitsuse hinnangul taoliste andmete taotlemiseks vastav regulatsioon puudub ning samuti puuduvad taolised andmed ka Terviseametil.

Müraanalüüsi põhjalikkuse ja usaldusväärsuse taseme kohta selguse saamise taotlus:

KSH-s esitatud müraanalüüs on puudulik ja ei vasta õiguslikele ega teaduslikele nõuetele, jättes arvestamata mitmed olulised aspektid, nagu kumulatiivne mõju, ilmastikutingimused ja madalsagedusliku müra tervisemõjud. Kehtiv sihtväärtus 40 dB on rahvusvaheliselt liiga kõrge, ning puudub selgitus, miks ei ole kasutatud rangemaid standardeid, nagu Saksamaal ja Taanis. Samuti pole KSH-s käsitletud müra pikaajalist mõju tundlikele elanikegruppidele ja loodusele ega ette nähtud pidevat müraseiret tuuleparkide elutsükli jooksul. Need puudused rikuvad mitmeid õigusakte, mistõttu on vajalik põhjaliku müraanalüüsi läbiviimine rahvusvaheliste standardite alusel. Antud teemal tekkis hulga küsitavusi, mille lahendamiseks toon välja selgust vajavatele probleemidele hinnangulised tähelepanekud ja omapoolsed ettepanekud:

14. On palju uuringuid, mis rõhutavad madalsagedusliku heli ja infraheli võimalikku ohtu tervisele ka väga palju suuremate distantside puhul. Palun selgitada, milliste õiguslike ja meetodiliste aluste põhjal on KSH infraheli mõjude hindamisel peamiselt tuginetud Soome uuringule (2020. Infrasound Does Not Explain Symptoms Related to Wind Turbines. Publications of the Government's analysis, assessment and research activities), arvestamata asjaolu, et olemas on mitmeid teaduslikke uuringuid, mis viitavad vastupidistele tulemustele?

Ettepanek: KSH-s tuleb infraheli mõjude hindamisel arvestada laiemat teaduslikku konsensust ning tugineda erinevate uuringute tulemuste võrdlusele, mitte piirduda ühekülgsede uuringutega: teadusliku alusbaasi laiendamine; kohalike tingimuste arvestamine; ettevaatusprintsibi rakendamine; alternatiivsete meetodite ja standardite kaasamine; usaldusväärsuse tagamine sõltumatute rahvusvaheliste ekspertidega.

Vastus: KSH madalsagedusliku müra ja infraheli hindamisel on lähtutud asjakohasest teaduskirjandusest. Viidatud Soome uuring on üks uuemaid ja põhjalikumaid antud teema käsitlusi ja sellest lähtuvalt on sellele ka kohane viidata. Tuulikute seonduva madalsagedusliku ja infraheli teemat on maailmas uuritud juba pikka aega. Senini puuduvad eelretsenseeritud teadusajakirjades avaldatud uuringud, mis seostaksid tuulikute põhjustatavate madalsagedusliku ja infraheli tasemed inimesele avaldatava olulise tervisemõjuga[1]. Nii kesksageduslik, madalsageduslik kui ka infraheli võib olla inimese tervisele kahjulik, kuid seda tasemetel, mis ületab tervise kaitseks kehtivaid normtasemeid.

Juhime tähelepanu, et antud valdkonna kohta on leitav suurel hulgal väärinformatsiooni[2].

Viited:

[1] <https://www.terviseamet.ee/tuulepargid#kas-on-labi-viidud-u>

[2]<https://epl.delfi.ee/artikkel/120353401/faktikontroll-tuulegeneraatori-sundroom-javibroakustiline-haigus-pseudoteadus-mis-on-joudnud-ka-eesrikeelsesse-inforuumi>

15. Kuidas põhjendab omavalitsus KSH-s kehtestatud tuuleparkide müra sihtväärtust 40 dB, arvestades, et rahvusvaheline praktika, näiteks Saksamaa ja Taani kogemus, viitab madalamate, 35–37 dB piirväärtuste rakendamisele tervisemõjude vähendamiseks?

Ettepanek: Rakendada rangemaid müra piirväärtusi (35–37 dB), lähtudes rahvusvahelistest tavadest (nt Saksamaa ja Taani). Kehtiv 40 dB piirväärtus on ebapiisav ja vastuolus ettevaatusprintsibiga, eriti tundlike elanikegruppide ja looduskeskkonna kaitsel.

Vastus: Eriplaneeringu KSH koostamisel lähtutakse Eestis kehtivatest õigusaktidest ja Euroopa Liidu otsekohalduvatest õigusaktidest. Omavalitsuse pädevuses ei ole kehtivate õigusaktide muutmine ning KSH koostamisel ei saa aluseks võtta teiste riikide õigusakte. Märgime siiski, et Euroopa Liidu keskkonnamüra direktiivi alusel hinnatakse häirivaks aasta keskmist öist müra alates 50 dBA-st ning aasta keskmist päeva-öhtu-öö mürataset alates 55 dBA-st. Maailma Tervisekaitseorganisatsioon (WHO) [1] soovib tuuleparkide puhul järgida samuti $L_{den} < 45$ dB väärtust. Eestis kasutatavad müra normtasemed on määratud eraldi öistele ja päevastele müratasetele vastavalt asjakohasele ajavahemikule ning need suurused ei ole otseselt võrreldavad EL häiringutasemetega ja WHO poolt kasutatava müra indikaatoriga, kuid ligikaudse hinnangu alusel ei ole Eestis kehtivad müra normtasemed leebemad teiste riikide[2], EL[3] ja WHO[4] soovituslikest tasemetest. Viidatud Saksamaa ja Taani müra normtasemetega korraldab alati arvestamist ka see, kus vastavates riikides viidatud normtasemed kehtivad (nii Taani[5] kui ka Saksamaa[6] puhul kehtivad Eestist leebemad normtasemed hajaasustusalade elamualadel).

Viited:

- [1] WHO. 2022. Compendium of WHO and other UN guidance on health and environment 2022 update Chapter 11. Environmental noise.
- [2] WSP. 2023. A REVIEW OF NOISE GUIDANCE FOR ONSHORE WIND TURBINES. Department for Business, Energy & Industrial Strategy. <https://www.wsp.com/en-gb/insights/windturbine-noise-report>
- [3] https://environment.ec.europa.eu/topics/noise/environmental-noise-directive_en
- [4] WHO. 2022. Compendium of WHO and other UN guidance on health and environment 2022 update Chapter 11. Environmental noise.
- [5] BEK no 995 of 26/08/2024 Bekendtgørelse om støj fra vindmøller
- [6] Technische Anleitung zum Schutz gegen Lärm – TA Lärm

16. Lisaks, kuidas on arvestatud asjaolu, et sihtväärtusena kasutatakse mõõtmiste keskmist tulemust, mis võimaldab reaalsel müratasetel olla kõrgem, ning kas on kaalutud rangemaid standardeid kooskõlas ettevaatusprintsipiga?

Ettepanek: On oluline rakendada ettevaatusprintsipi rangemate standardite kaalumisel, sh keskmise müratasete kasutamise mõju analüüs; rahvusvaheliste rangemate standardite kaalumise;

Alternatiivsed hindamismeetodid; kohalike tingimuste ja riskide arvestamine; andmete läbipaistvus ja kontroll.

Vastus: Eriplaneeringu KSH koostamisel lähtutakse Eestis kehtivatest õigusaktidest ja Euroopa Liidu otsekohalduvatest õigusaktidest. Omavalitsuse pädevuses ei ole kehtivate õigusaktide muutmine. Planeeringu kontekstis on võimalik omavalitsusel kaaluda, kas müra puhul lähtutakse piirväärtustest (aladel kus see on võimalik) või sihtväärtusest. Tuuleparkide müra puhul (arvestades selle võimalikku suuremat häirivust) soovib Põltsamaa vallavalitsus järgida Terviseameti soovitusel müra sihtväärtuse nõuet[1]. Sealjuures planeeringu asukohavaliku etapis müra arvutuslikul hindamisel arvestatakse tuulikute maksimaalse arvuga, tuuliku müra tekkega tuuliku töötamisel täisvõimsusel ja selle levikuga allatuult. Tegu on juba ettevaatusprintsibil põhineva lähenemisega.

Seoses eriplaneeringus avalikustamise järgselt tehtavate muudatustega (elamute ja tuuleparkide alade vahelise vahemaa suurendamine, osadest tuulepargialadest loobumine jms) väheneb ka tuuleparkide tööga kaasneva müra mõju. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis ajakohastatakse müra arvutuslikku hindamist (modelleerimist) arvestades ka uuenenud hindamissoovitusi valdkonna pädevate riigiasutuste poolt.

Viide:

- [1] <https://www.terviseamet.ee/tuulepargid#mida-soovitab-tervis>

17. Miks ei ole KSH-s arvesse võetud Eesti kliimatingimusi, nagu temperatuuride inversioonid ja sesoonsed muutused, mis võivad märkimisväärselt suurendada müra levikut ja intensiivsust elamupiirkondades? Kas see ei ole vastuolus KeHJS § 33 nõudega esitada realistlik ja terviklik hinnang?

Ettepanek: Lisada KSH-sse eraldi analüüs, kuidas Eesti kliimatingimused (nt temperatuuride inversioonid, tugevad tuuled, niiskus ja sesoonsed muutused) mõjutavad müra levikut ja intensiivsust. See on oluline realistliku ja tervikliku hinnangu koostamiseks.

Vastus: Müra levikut hinnatakse lähtudes rahvusvaheliselt tunnustatud hindamisstandardist ISO 9613-2 Acoustics — Attenuation of sound during propagation outdoors — Part 2: Engineering method for the prediction of sound pressure levels outdoors. Müra leviku hindamisel arvestatakse heli eri sageduste leviku geomeetriaga, atmosfääris neeldumise, maapinna efekti, peegeldustega pindadelt, takistuste läbimisega jne. Standardi ajakohastamisel 2024. aastal on eraldi tähelepanu pööratud seostele tuuleparkide seniste müra mõõtmiste ja standardi arvutussoovituste vahel ning ei ole põhjust kahelda, et tegu on kohase arvutusmetoodikaga, mis annab realistliku (pigem ettevaatusprintsipi arvestades ülehinnatud) ja tervikliku hinnangu.

18. Mis põhjendusega KSH ei sisalda kumulatiivsete müraallikate, näiteks tuuleparkide, kruusakarjääride ja maanteed koosmõju analüüsi, kuigi KeHJS § 33 kohustab hindama kumulatiivseid mõjusid terviklikult?

Ettepanek: KSH-s tuleb hinnata kumulatiivset müra, mis tuleneb tuuleparkide koosmõjust teiste allikatega, nagu maanteed, karjäärid ja muud ettevõtted. KeHJS § 33 nõuab, et keskkonnamõjude hindamine hõlmaks kõigi asjaomaste mõjude kumulatiivset analüüsi.

Vastus: Ettepanekut arvestatakse osaliselt ning KSH aruandes esitatud mürahinnangu hindamismetoodika kirjeldust täiendatakse, tuues selgemalt välja, milliseid objekte on läbiviidud müra esialgses hindamises arvestatud. Samuti tuuakse välja võimalikud müra koosmõju avaldavad objektid ning müra koosmõju hindamise vajadus tuuleparkide edasisel kavandamisel ja mõju hindamisel. Selgitame siiski, et tuuleparkide kui tööstusmüra allikate puhul on eeskätt koosmõju avaldavateks teised võimalikud tööstusmüra objektid piirkonnas. See tuleneb eeskätt asjaolust, et liiklus- ja tööstusmürale kehtivad nende erinevast häirivusest tulenevalt erinevad normtasemed. Sellest lähtuvalt hinnatakse neid praktikas eraldi. Liiklusmürale kehtivad normtasemed on oluliselt leebemad kui tööstusmürale kehtivad normtasemed.

19. Kuidas tagatakse madalsagedusliku müra ja infraheli mõju hindamise usaldusväärsus, kui KSH ei kasuta täpsemaid ja rahvusvaheliselt soovitatud meetodeid, nagu 1/36 oktaviriba analüüs koos dB(Z) kaalumisega?

Ettepanek: KSH müraanalüüs tuleb viia vastavusse rahvusvaheliste standardite ja teaduslike nõuetega. Soovitatakse lisada metoodikasse:

*1/36 oktaviriba analüüs koos dB(Z) kaalumisega, et hinnata madalsagedusliku müra ja infraheli mõju täpsemalt.

*Eraldi analüüs infraheli mõjude kohta siseruumides, arvestades, et see võib oluliselt mõjutada inimeste tervist ja heaolu, eriti tundlikel elanikegruppidel.

Vastus: Rahvusvaheliselt tunnustatud müra hindamisstandardites ja metoodikates puudub soovitus keskkonnamüra (sh tuuleparkide müra) hindamiseks 1/36 oktaaviriba analüüsiga koos dB(Z) kaalumisega. Selline hindamismetoodika eeldaks ka vastavate normtasemete kehtivust, mida aga ei esine ei Eesti ega rahvusvahelises praktikas. Selgitame, et tegu on põhimõtteliselt ühe mõõtemetoodikaga olemasoleva tuuliku müra mõõtmiseks. Planeeringu koostamisel ja selle mõju hindamisel, ei ole võimalik ega vajalik müra mõõtmisi teostada, sest tuulikud, mida kavandatakse, realselt alal puuduvad. Küll aga on võimalik arvestada hindamisel olemasolevates tuuleparkides

teostatud müra mõõtmise tulemusi. Rahvusvahelises praktikas on tuulikute müra mõõdetud ka 1/36 oktaavribal kaalumata väärtustena, kuid ei ole tuvastatud, et ka sellise mõõtemetoodikaga esineks inimese tajuläve ületavaid väärtusi, mida saaks seostada tervisemõjudega[1].

Selgitame lisaks, et Eestis kehtivad madalsagedusliku müra normväärtused siseruumidele ongi sageduskorrektsioonita väärtused (nn dBZ kaalumise ehk nullkaalumise). Põltsamaa eriplaneeringu puhul on tegu asukohavaliku etapiga, millele järgneb tuuleparkide detailsem kavandamine koos vastavate mõjude hindamisega, sh tehakse lähtuvalt tuulikute reaalsest paiknemisest müra hinnang. Täpsema hindamise käigus hinnatakse arvutuslikult ka madalsagedusliku müra vastavust inimese tervise kaitseks kehtestatud normidele. Senised hinnangute alusel teiste tuuleparkide detailsete lahenduste mõju hindamised on näidanud, et elamualadel kehtivate tööstusmüra öise sihtväärtuse täitmisel ei ole üldjuhul tõenäoline ka madalsagedusliku müra normtasemete ületamine siseruumides. Infraheli osas märgime, et teistes riikides teostatud infraheli mõõtmised tuuleparkides ei ole tuvastanud tuulikute tekitatavaid infraheli tasemeid, mis võiksid ületada inimese tajuläve[2]. Eelretsenseeritud teadusajakirjades avaldatud uuringute alusel ei ole tuvastatud tuulikutele iseloomulikul tasemel infraheli mõju inimese tervisele või heaolule[3].

Viited:

[1] <https://www.lubw.baden-wuerttemberg.de/erneuerbare-energien/messbericht-infraschall>

[2] LUBW Landesanstalt für Umwelt, Messungen und Naturschutz Baden-Württemberg, 2016.

Tieffrequente Geräusche inkl. Infraschall von Windkraftanlagen und anderen Quellen

[3] Majjala, P., Turunen, A., Kurki, I., Vainio, L., Pakarinen, S., Kaukinen, C., Lukander, K., Tiittanen, P., Yli-Tuomi, T., Taimisto, P., Lanki, T., Tiippana, K., Virkkala, J., Stickler, E., Sainio, M. 2020. Infrasound Does Not Explain Symptoms Related to Wind Turbines. Publications of the Government's analysis, assessment and research activities 2020:34.

Marshall, Nathaniel & Cho, Garry & Toelle, Brett & Tonin, Renzo & Bartlett, Delwyn & d'rozario, Angela & Evans, Carla & Cowie, Christine & Janev, Oliver & Whitfeld, Christopher & Glozier, Nick & Walker, Bruce & Killick, Roo & Welgampola, Miriam & Phillips, Craig & Marks, Guy & Grunstein, Ronald. (2023). The Health Effects of 72 Hours of Simulated Wind Turbine Infrasound: A Double-Blind Randomized Crossover Study in Noise-Sensitive, Healthy Adults. Environmental health perspectives. 131. 37012. 10.1289/EHP10757.

20. Miks KSH ei sisalda piisavaid andmeid ega mõõtmisi madalsagedusliku müra ja infraheli mõju kohta siseruumides, kuigi teadusuuringud viitavad nende olulisele mõjule inimeste tervisele ja heaolule?

Ettepanek: Tugineda mitmekülgsetele teaduslikele uuringutele infraheli ja müra tervisemõjude kohta, sealhulgas nendele, mis viitavad suuremate distantide vajadusele. Soovitame kaasata ka Eesti Terviseameti seisukohad ja kohalike terviseprobleemide andmed.

Vastus: Planeeringu koostamisel ja selle mõju hindamisel, ei ole võimalik ega vajalik müra mõõtmisi teostada, sest tuulikud, mida kavandatakse, reaalselt alal puuduvad. Küll aga on võimalik arvestada hindamisel olemasolevates tuuleparkides teostatud müra mõõtmise tulemusi, mida on arvestatud müra hindamisstandardite väljatöötamisel.

Selgitame, et Terviseamet on kaasatud Põltsamaa eriplaneeringu koostamisse ja on selle müra osas pädeva asutusena ka kooskõlastanud. Koostöö Terviseametiga jätkubkäesoleval ajal, kui ka eriplaneeringu detailse lahenduse või projekteerimistingimuste KMH koostamisel.

21. Miks ei ole KSH-s käsitletud infraheli ja müra võimalikku mõju tundlikele liikidele, nagu nahkhiired ja rändlinnud, kuigi see on oluline keskkonnakaitseline küsimus?

Ettepanek: Lisada KSH-sse analüüsi nõue, kuidas madalsageduslik müra ja infraheli mõjutavad tundlikke liike, nagu nahkhiired ja rändlinnud. See on oluline keskkonnakaitseline aspekt, mis aitab vältida ohustatud liikide elupaikade hävimist.

Vastus: Selgitame, et nahkhiired kasutavad kajalokatsiooniks ultraheli (mitte infraheli). Tuuleparkidel on teadaolevalt oluline mõju nahkhiirtele läbi hukkumiskriisi ja elupaiga kao, mida on käsitletud KSH aruande ptk-s 7.5.2, kuid nahkhiirtele avaldub mõju ei ole seostatav infraheliga. Nahkhiire uuringute läbiviimise nõue tuuleparkide edasisel kavandamisel on seatud eriplaneeringuga.

Tuulepargid võivad avaldada olulist ebasoodsat mõju ka lindudele, sh rändlindudele. Tegu on tuuleparkide puhul elustiku mõjudest enimuuritud valdkonnaga. Lindudele avalduvaid mõjusid on asukohavaliku etapis käsitletud KSH aruande ptk-s 7.5.3. Eriplaneeringus on seatud kõigil tuulealadel nõue teostada täiendavad linnustiku uuringud, sh rändlindude uuringud. Samas mõju rändlindudele saab seostada tuuleparkide puhul hukkumiskriisiga ja teatud juhtudel barjääriefekti või rändeaegse peatumis/toitumisala vähenemisega. Tuuleparkidega kaasnev müra (nagu igasugune inimetegevusega kaasnev müra) võib samuti teatud linnuliike häirida ja vähendada pesitsuselupaikade ulatust, kuid puudub igasugune põhjus eeldada, et tuuleparkide põhjustatav infraheli rändlinde eriliselt mõjutaks.

22. Millistel alustel ei ole KSH-s ette nähtud pidevat müraseiresüsteemi ja reaajas kontrolli tuuleparkide elutsükli jooksul, et kuigi KeHJS § 3 nõuab keskkonnahäiringute ennetavat kontrolli?

Ettepanek:

*Planeerida ja rakendada müraseiresüsteem kogu tuuleparkide elutsükli jooksul, hõlmates nii operatiivse müra jälgimise kui ka reaajas andmete kättesaadavuse kohalikele elanikele ja ametiasutustele.

*Kohustada tuuleparkide haldajaid koostama regulaarseid seireraporteid, mis on avalikud ja läbipaistvad.

Vastus: Selgitame, et KeHJS § 3 seab nõuded tegevusloa taotlemise etapis läbiviidavale keskkonnamõju hindamisele (KMH-le). KOV-i eriplaneeringu koostamisega kaasneva keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) seiremeetmed, sh meetmed tuulikute müra seireks, töötatakse välja eriplaneeringu detailse lahenduse etapi mõjuhindamise käigus või detailsest lahendusest loobumise korral tuulepargi ehitusprojekti KMH käigus. KOV-i eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi järgselt seiret läbi ei viida. Seiremeetmete alusel koostatakse seirekava, mis on mõjuhindamise aruandest eraldiseisev dokument ja kus määratakse täpsemalt seire läbiviimise tingimused ja meetodika.

23. Milliseid protseduure ja meetmeid rakendatakse müra jälgimiseks ja seireks, et tuvastada võimalikult kiiresti müra taseme muutused, sealhulgas amortisatsiooni või tehniliste rikete tagajärjel, ning tagada nende operatiivne reageerimine?

Ettepanek: Kehtestada selged protseduurid ja meetmed, mis tagavad müra taseme muutuste operatiivse tuvastamise ja probleemide kiire lahendamise: pidev müraseire ja automaatne hoiatussüsteem; regulaarne tehniline hooldus ja auditeerimine; reageerimisprotokoll; spetsiaalne kaebuste esitamise ja menetlemise süsteem; avatud andmed ja regulaarne raporteerimine.

Vastus: Vt vastus eelmisele küsimusele.

24. Millised konkreetsed täiendavad meetmed on kavandatud müra mõju vähendamiseks juhuks, kui tuuleparkide tegevuse käigus ilmnevad aja jooksul elanike kaebused, ning kuidas on tagatud nende meetmete õigeaegne rakendamine?

Ettepanek: Töötada välja selged ja kiired menetlusprotseduurid müra kaebuste käsitlemiseks. Planeerida rahalised vahendid ja tehnilised meetmed tuuleparkide tegevuse korrigeerimiseks juhuks, kui müra mõju osutub oodatust ulatuslikumaks.

Vastus: Mürakaebuste menetlemisega tegeleb vastav riiklik ametiasutus (Terviseamet). Kui kaebus laekub vallavalitsusele, edastatakse see Terviseametile menetlemiseks esimesel võimalusel.

Tuulepargi arendajal tuleb oma tegevuse kavandamisel arvestada, et põhjendatud juhtudel tuleb tal leida vajalikud ressursid ja rakendada tehnilisi meetmeid tuulepargi tegevuse korrigeerimiseks. Juhul, kui esineb tuulikutest põhjustatud müra normtasemete ületamine müratundlikel aladel, siis on võimalik vähendada tuulikute müraheidet piirates mürähäiringut põhjustavatel aegadel tuuliku labade pöörlemiskiirust või tööaega.

25. Kui müraseiresüsteem on siiski olemas, siis kas ja kuidas on planeeritud tagada, et müraseiresüsteemi andmed oleksid kättesaadavad ja läbipaistvad nii kohalikele elanikele kui ka ametiasutustele?

Ettepanek: Kehtestada KSH raames kohustuslik nõue, et müraseiresüsteemi andmed oleksid reaalajas avalikult kättesaadavad läbi veebipõhise platvormi, mis on ligipääsetav nii kohalikele elanikele kui ka ametiasutustele.

Vastus: Vt vastus punktile 22.

Müra leviku hindamise metoodikas on kaugust arvestatud olemasolevate elu- ja ühiskondlike hoonete keskpunktist, jättes kõrvale võimaluse, et piirkonda võib hiljem lisanduda uusi elamuid. See piirab planeerimispaindlikkust ja tekitab tulevikus suuri probleeme, kui elanikel ei ole võimalust ehitada uusi elamuid olemasolevatele elamumaadele, mis jäävad tuuleparkide mõjualasse. Kui eluhoone asub krundi kaugemas nurgas tuuliku suhtes, siis võib kogu õueala müratsooni sisse jääda. Ka sauna või grilliplatsi alal, mis juba on olemas või ehitatakse elamumaale, ei tohiks olla häirivat müra.

26. Mis põhjusel ei ole metoodikas arvesse võetud võimalike tulevase eluhooneid, et jätta elanikele õigus kavandada uusi elamuid olemasolevatele elamualadele tuuleparkide mõjualas? Kas on üldse kaalutud müra modelleerimist, mis hõlmaks kogu elamumaa väliala (sh saunade, grilliplatside ja muude rajatiste ümbruse) ja mitte ainult eluhoone keskpunkti?

Ettepanek:

*Modelleerida müra mõju kogu elamumaa väliale, mitte ainult hoone keskpunktile, hõlmates alasid nagu saunad, grilliplatsid ja muud rajatised.

*Kaaluda tulevase elamu- ja rajatiste arenguvajadusi, et tagada planeerimispaindlikkus ja olemasolevate elamumaade kasutuspotentsiaal.

Vastus: uusi elamuid saab teoreetiliselt igale poole kavandada ning seetõttu on võimalike perspektiivsete elamualadega tuuleparkide EPs väga keeruline arvestada. Hetkel oleme arvestanud nende perspektiivsete aladega, mis on valla üldplaneeringus ette nähtud ning neile on ka teatud puhverala määratud. Kuna hajaasustusse võib projekteerimistingimustega igaüks taotleda täiendava elamu kavandamist, on tuuleparkide eriplaneeringu raames vajalik ette näha perspektiivne ajutine planeerimis- ja ehituskeelu seadmine, et kavandatud tuuleparke oleks võimalik realiseerida. Kui ajutine piirang lõpeb, vabaneb ala elamute kavandamiseks.

Eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi üldistusastet arvestades on selles etapis lähtutud olemasolevatest eluhoonetest, samuti on indikatiivsed tuulikute asukohad. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada konkreetne tuuliku mudel ning tuulepargi lahendus muutub täpsemaks, teostatakse uus müra modelleerimine, arvestades kõikide elamumaadega kogu ulatuses ning maatulundusmaal asuvate õueala kõlvikutega, mis müra mõju hindamise kontekstis on võrdsustatud elamumaaga.

27. Millised meetmed on planeeritud tagamaks, et tuuleparkide mõjupiirkonnas paiknevad krundid säilitaksid oma kasutuspotentsiaali ka uute hoonete ehitamiseks ilma häiriva mürata?

Ettepanek: Kehtestada selged meetmed, mis tagavad, et tuuleparkide mõjualas olevad krundid säilitaksid oma funktsionaalsuse ja väärtuse uute hoonete ehitamiseks.

Vastus: tuuleparkide piirist 1 km kaugusel uusi elamuid ajutise planeerimis- ja ehitamiskeelu kehtimise ajal rajada ei saa, sest vajalik on luua võimalused tuuleparkide rajamiseks ning seadus näeb seda

võimalust ette. Uusi elamuid saab selle piirangu kehtimise ajal rajada nendesse piirkondadesse, kus piirangut ei esine. Ajutist planeerimis- ja ehitamiskeeldu saab rakendada vastavalt seadusele ja selle vajaduse üle otsustatakse eriplaneeringu kehtestamise otsuse vastuvõtmisel.

28. Kas ja mil viisil välditakse olukorda, kus planeerimispiirangute tõttu ei ole tulevikus võimalik kasutada olemasolevaid elumumaid täies ulatuses ja funktsionaalsuses ning oleks arvestav tulevikuvajaduste suhtes?

Ettepanek: Kehtestada selged meetmed, mis tagavad, et tuuleparkide mõjualas olevad krundid säilitaksid oma funktsionaalsuse ja väärtuse uute hoonete ehitamiseks.

Vastus: olemasolevate elamute puhul ei ole ette näha täiendavaid piiranguid, kuna minimaalne puhver tuulepargialadest on 1 km, mis tagab et olulised häiringud, mis võivad tuulepargist tuleneda, ei avaldu.

Varjutuse analüüsi põhjalikkuse ja usaldusväärsuse taseme kohta selguse saamise taotlus:

Põltsamaa valla tuuleparkide KSH varjutuse analüüs on puudulik ja ei vasta KeHJS § 33 ega Euroopa Liidu keskkonnadirektiivi nõuetele. KSH ei rakenda rahvusvahelisi standardeid varjutuse piiramiseks, jätab realistliku modelleerimise ja kumulatiivsete mõjude hindamise tegemata ning ei kohusta arendajat varjutuse leevendamiseks vajalikke meetmeid siduvalt rakendama. Varjutuse mõju ulatus on alahinnatud, jättes elanike tervise ja heaolu ohtu. Sidusad meetmed on hädavajalikud, kuid need puuduvad. Antud teemal tekkis hulga küsitavusi, mille lahendamiseks toon välja selgust vajavatele probleemidele hinnangulised tähelepanekud ja omapoolsed ettepanekud:

29. Palun põhjendage, miks KSH ei sisalda konkreetseid siduvaid meetmeid varjutuse leevendamiseks, nagu tuulikute peatamine varjutuse ajal, kuigi need on rahvusvaheliselt tõhusaks tunnistanud ja vajalikud kohalike elanike tervise ja heaolu kaitseks?

Ettepanek: KSH-s tuleb kehtestada kohustuslik ja siduv nõue, et tuulikud peatatakse varjutuse ajal, kui varjutuse mõju ületab rahvusvaheliselt tunnustatud piirväärtused. Meetme siduvus tuleb tagada kohaliku omavalitsuse ja arendaja vahelise lepinguga, milles sätestatakse ka tuulikute automaatse seiskamise süsteem vastava künnise ületamisel.

Vastus: Meetmed tuulikute varjutuse mõju leevendamiseks, sh tuuliku peatamine häiriva varjutuse esinemise perioodidel lähtudes varjutuskalendritest, on toodud KSH aruande ptk-s 10.16. Selgitame, et eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapis, kui tuulikute asukohad tuulepargialadel on alles indikatiivsed, on ka leevendusmeetmed põhimõttelised. Tuulikute varjutuse mõju ja leevendusmeetmeid täpsustatakse tuuleparkide kavandamise järgmistes etappides tuulikute asukohtade täpsustamise käigus, kui modelleeritakse uued varjutuskalendrid lähtudes reaalsest kavandatavast lahendusest. Siduvad tingimused leevendusmeetmete rakendamiseks annab otsustaja koos eriplaneeringu kehtestamisega ja ehitusloa väljastamisega.

30. Miks ei ole KSH-s hinnatud varjutuse kumulatiivseid mõjusid koos teiste tuuleparkide mürahäiringute, maantee liiklusrütmide ja muude mõjudega, rikkudes sellega KeHJS § 33 kumulatiivsete mõjude analüüsi nõuet?

Ettepanek: KSH-s tuleb lisada varjutuse kumulatiivsete mõjude hindamine, mis arvestab koosmõjusid mürahäiringute, maanteemüra ja muude keskkonnamõjudega. See analüüs peab vastama KeHJS § 33 nõudele ja sisaldama meetmeid kumulatiivsete mõjude leevendamiseks, näiteks tuulikute tegevuse piiramine tipphäiringute perioodidel.

Vastus: Selgitame, et põhjalik koosmõju hindamine tehakse tuuleparkide kavandamise ja mõjuhindamise järgmises etapis, kui on selgunud, millised tuulepargialad valikusse jäävad, tehtud vajalikud uuringud ning täpsustatud tuulepargi lahendust tuulepargialal. Koosmõju hindamisel järgmises etapis võetakse arvesse erinevaid asjakohaseid mõjuallikaid (sh teised tuulepargid, liiklusrütmid ja muud mõjud), mis võivad mõjutada elu- ja looduskeskkonda.

31. Kas olete analüüsinud, kas varjutuse mõjualas asuvates elamutes elab tundlikke elanikegruppe, nagu lapsed, eakad või valguse- ja liikumistundlikkusega terviseprobleemidega inimesed (nt migreeni või epilepsiaga)?

Ettepanek: KSH-s tuleb hinnata, kas varjutuse mõjualas elavad tundlikud elanikegrupid, nagu lapsed, eakad või terviseprobleemidega isikud (nt migreeni või epilepsiaga). Vajadusel tuleb neile aladele kehtestada täiendavad meetmed, näiteks tuulikute tegevuse täielik piiramine või mõjusid välistavate leevendusmeetmete rakendamine.

Vastus: Inimeste terviseandmed kuuluvad delikaatsete isikuandmete hulka. Mõju hindajal puudub õigus nendele andmetele juurdepääsuks ja nende töötlemiseks. Samas antud juhul puudub ka vajadus selliste andmete kasutamiseks. Teaduskirjanduse kohaselt on varjutamisest enim mõjutatud (tundlik elanikegrupp) fotosensitiivse epilepsiaga inimesed. Uuringud[1],[2],[3], mis analüüsisid seost fotosensitiivse epilepsia ja tuulikute poolt tekitatud varjutamise vahel, näitasid, et varjutamine sagedusega > 3 Hz, kujutab endast potentsiaalset riski krampide esilekutsumiseks 1,7 inimesel 100 000 fotosensitiivse elaniku kohta. See tähendab, et kolme labaga turbiinid peaksid töötama kiirusel 60 pööret minutis. Kaasaegsed turbiinid pöörlevad tunduvalt madalamal kiirusel – näiteks Vestas V136-4.2 MW 5–10,8 pööret minutis (pöörete arv on tuulikute suurenedes pidevalt langenud). See tähendab, et tänapäevase tuulikute madalamad pöörlemiskiirused muudavad krampide esinemise tõenäosuse fotosensitiivse epilepsiaga ebatõenäoliseks.

Tuulikute varjutuse mõju ja leevendusmeetmeid täpsustatakse tuuleparkide kavandamise järgmistes etappides tuulikute asukohtade täpsustamise käigus, kui modelleeritakse uued varjutuskalendrid lähtudes reaalsest kavandatavast lahendusest. Siduvad tingimused leevendusmeetmete rakendamiseks annab otsustaja koos eriplaneeringu kehtestamisega ja ehitusloa väljastamisega. Vt ka vastus punktile 29.

Viited:

[1] Knopper L. D., Ollson C. A., 2011. Health effects and wind turbines: a review of the literature [2] Harding G, Harding P, Wilkins A., 2008. Wind turbines, flicker, and photosensitive epilepsy: characterizing the flashing that may precipitate seizures and optimizing guidelines to prevent them [3] Smedley A. R. D., Webb A. R., Wilkins A. J., 2010. Potential of wind turbines to elicit seizures under various meteorological conditions

32. Juhul, kui tuuliku varjutuse mõjualasse jääb elamu, kus elavad tundlikud elanikegrupid, kas olete valmis sellise juhtumi korral kaaluma mõne tuuliku ehituse ärajätmist kohaliku elaniku elukvaliteedi säilitamiseks? Või juba ehitatud tuuliku seiskamist?

Ettepanek: Kehtestada KSH-s protseduur, mille kohaselt tuuliku ehitusest loobutakse või olemasolev tuulik peatatakse, kui tõendatakse varjutuse mõju tundlikele elanikegruppidele, mille tõttu nende elukvaliteet oluliselt halveneb. See meede tuleb rakendada ettevaatusprintsipi alusel.

Vastus: Vt vastus punktile 29. Selgitame, et tuuleparkide edasisel kavandamisel (tuulikute lõpliku arvu ja paiknemise väljatöötamisel) tuleb arvestada varjutuse esinemisega elamualadel. Tagada tuleb rahvusvahelises praktikas kasutatavate varjutuse häiringutasemetele vastavus. Seda tehakse kas tuuliku kavandamise etapis tuuliku asukoha valikuga nii, et varju tundlikule alale langeks võimalikult vähe, või tuulikute juhtimissüsteemi abil, mis peatab tuuliku ajaks kui tuuliku vari tundlikule alale langeb.

33. Kas olete uurinud, kuidas mõjutab tuuleparkide varjutus kohaliku maastiku atraktiivsust, kinnisvara hindu ja näiteks turismivõimalusi?

Ettepanek: KSH-sse tuleb lisada eraldi analüüs varjutuse mõjust: uuringud, kuidas varjutus vähendab kinnisvara väärtust; mõju loodusvaadetele ja rohevõrgustikele; mõju kohalikele turismiobjektidele ja

üldisele piirkonna atraktiivsusele. Vajadusel kavandada kompensatsioonimehhanismid või kaaluda tuulikute ehituse ärajätmist.

Vastus: Tuulikute poolt tekitatav varjutus on kindlasti häiriv nähtus, mida tuuleparkide kavandamisel on vajalik hinnata ja tagada varjutustundlikel aladel häiringutasemeid ületava varjutustaseme vältimine. Häiring tekib eeskätt olukorras, kus varjutus esineb alal, kus inimene sageli viibib.

Tuuleparkide mõju kinnisvara väärtusele on käsitletud KSH aruande ptk-s 7.13 ja mõju maastikule ptk-s 7.18. Mõlemad mõjuaspektid on seostatavad eeskätt tuuleparkide visuaalse mõjuga ning otsene seos varjutuse esinemisega ei ole välja toodud. Kuigi spetsiifiliselt varjutusest tulenevat vahetut mõju nendele valdkondadele otseselt ei ole käsitletud, on käsitletud tuulikute üldist mõju nimetatud valdkondadele (mille hulgas on juba arvestatud ka varjutuse võimalikku mõju) ning asukoha eelvaliku täpsusastmes on esitatud vajalikud leevendusmeetmed.

34. Kas on plaanis sõltumatu seire ja milliseid parandusmeetmeid võetakse kasutusele, kui tegelik mõju ületab prognoositut?

Ettepanek: KSH-s tuleb ette näha sõltumatu varjutuse seiresüsteem, mis mõõdab varjutuse tegelikku mõju kogu tuuleparkide elutsükli jooksul. Kui mõju ületab prognoositud taset, tuleb kehtestada kiire sekkumise protokoll, sealhulgas tuulikute töö peatamine või varjutuse ulatuse vähendamine tehniliste meetmetega.

Vastus: Seiremeetmed töötatakse välja tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on täpsustatud tuulikute parameetreid ja paiknemist. Seiret rakendatakse olukordades, kus on eeldada olulise keskkonnamõju teket. Senise praktika (nii Eesti kui rahvusvahelise praktika) alusel toimub tuulikute tekitatava varjutuse jälgimine ja piiramine tuuliku juhtimissüsteemi abil, mida kõik tänapäevased tuulikutootjad pakuvad tuuliku lisavarustusena.

35. Kas on plaanis täiustada tuuleparkide varjutuseanalüüside metoodikat, et arvestada tulevikus elamumaade kasutusotstarbe muutlikkust ning tagada, et varjutus ei mõjutaks negatiivselt Põltsamaa valla elukeskkonda ja elanike püsivust?

Ettepanek: KSH metoodika tuleb täiendada, et arvestada: elamumaade kasutusotstarbe muutlikkust; mõjualadele ei tohi kehtestada elamuehitust takistavaid piiranguid; tagada metoodika uuendamine uute teaduslike ja tehniliste teadmiste valguses.

Vastus: Varjutusanalüüsi koostamisel arvestatakse olemasolevate ja valla üldplaneeringuga kavandatud elamualadega. Tuuleparkide üle otsustamisel võetakse võimalikku perspektiivset varjutuse mõju arvesse.

36. Milliseid meetmeid plaanitakse rakendada, et tagada KSH vastavus rahvusvahelistele normidele ja õigusaktidele ning vältida võimalikke tervisekahjusid ja õiguslikku vastutust seoses varjutuse alahindamisega?

Ettepanek: Varjutuse mõju hindamisel ja võimalike mõjude leevendamisel on oluline tagada ettevaatusprintsipi tõhus rakendamine ning ennetavalt välja töötada kompensatsioonimehhanismid..

Vastus: Selgitame, et Eestis tõepoolest puuduvad praegu õigusaktidega kehtestatud varjutuse normid või suunised varjutuse piirnormide osas. Samas on KSH I etapi aruandes lähtutud rahvusvahelisest praktikast varjutuse häiringutasemete osas. Põltsamaa vallavalitus näeb planeeringus ette rahvusvahelisele praktikale tuginevad varjutuse häiringutasemete väärtused ja neid tuleb tuuleparkide edasisel kavandamisel arvestada. Varjutus on füüsikaliselt (optiliselt) selge tekkega nähtus, mille esinemist on võimalik täpselt hinnata, seega puudub alus arvata, et KSH koostamisel oleks seda alahinnatud. Selgitame, et tuulepargi edasisel kavandamisel tuleb kindlasti teostada uus varjutuse modelleering, mis peab lähtuma reaalistest tuulikute asukohtadest ja kavandatavate tuulikute

parameetritest. Modelleerimisel tuleb anda hinnang mõjualas paiknevate elamualade varjutuse aastasele summaarsele ning päevasele maksimaalsele varjutuse kestvusele. Tuulikute paiknemist tuleb võimalusel optimeerida arvestades varju langemist elamualadele – leida paigutuslahendus, mille korral varju langeb elamualadele võimalikult vähe. Elamualade puhul, kus võib esineda häirival tasemel varjutust, tuleb koostada varjutuse kalendrid. Arvestada tuleb ka vastaval ajahetkel valitsevat teadmist koosmõju avaldada võivate tuuleparkide osas. Iga järgneva tuulepargiala arendamisel piirkonnas tuleb hinnata varjutuse koosmõju juba olemasolevate või teiste kavandatavate tuuleparkidega. Samuti tuleb esitada lähtuvalt uuest varjutuse modelleeringust varjutuse häirivuse leevendamise meetmed. Leevendavaks meetmeks saab lisaks tuulikute asukoha optimeerimisele olla tuuliku peatamine häiriva varjutuse esinemise perioodidel lähtudes varjutuskalendritest. Kaasaegsetel tuulikutel on võimalik vastav piirang rakendada juhtimissüsteemi osana. Lähtudes rahvusvahelisest praktikast tuleb vältida üle 30 teoreetilise maksimaalse varjutustunni või üle 8 tunni summaarse kliimatingimusi arvestava varjutustunni esinemist eluhoonete suhtes. Juhul, kui kavandamise järgmise etapi lahenduse koostamise ajaks on koostatud siseriiklikud soovitusel varjutuse taseme hindamiseks või soovituslikud piirväärtused, siis tuleb neid mõju hindamisel ja tuulikute käitamisel arvestada.

Kaitsealuste liikide mõjuanalüüsi kohta selguse saamise taotlus:

Kavandatavate tuuleparkide KSH-s on kaitsealuste liikide ja elupaikade mõjuanalüüs puudulik, rikkudes Euroopa Liidu loodus- ja linnudirektiive ning Eesti looduskaitseseaduse ja KeHJS nõudeid. Puuduvad teaduslikult põhjendatud välitööd, kumulatiivsete mõjude analüüs ja piisavad leevendusmeetmed, nagu nõutavad kaitse puhveralad. Selline lähenemine ei vasta õigusaktidele, mis eeldavad liikide ja elupaikade tõhusat kaitset planeerimisetapis, ning võib viia otsuse tühistamiseni kohtus. Omavalitsusel lasub kohustus tagada KSH vastavus seaduslikele nõuetele ja rakendada siduvaid meetmeid. Antud teemal tekkis hulga küsitavusi, mille lahendamiseks toon välja selgust vajavatele probleemidele hinnangulised tähelepanekud ja omapoolsed ettepanekud:

37. Kuidas põhjendab omavalitsus KSH-s esitatud kaitsealuste liikide ja elupaikade mõjuanalüüsi edasilükkamist hilisematesse etappidesse, kuigi Euroopa Liidu loodusdirektiiv (92/43/EMÜ) ja KeHJS § 33 nõuavad teaduslikult põhjendatud andmeid juba planeerimisetapis?

Ettepanek: KSH-s tuleb koheselt läbi viia teaduslikult põhjendatud välitööd ja koostada põhjalik analüüs kaitsealuste liikide ja elupaikade mõjude kohta juba planeerimisetapis. Muu hulgas tuleb uurida olemasolevate liikide ruumilist paiknemist ja nende tundlikkust kavandatavatele arendustele, rakendades ettevaatusprintsipi. Kuni uuringute tulemusi ei ole, ei tohiks KSH-ga edasi liikuda, kuna välistatud on kumulatiivsete analüüside tegemine.

Vastus: Selgitame, et eriplaneering viiakse läbi kahes etapis. Kaitsealuste liikide ja elupaikade mõjuanalüüsi ei ole edasi lükatud hilisematesse etappidesse, vaid asukoha eelvaliku etapis on mõju hindamine läbi viidud vastavalt selle planeerimisetapi täpsusastmele, arvestades seejuures ka teaduslikult põhjendatud andmeid ning pädevate ekspertide poolt tehtud hinnanguid. Sellest lähtuvalt on KSH I etapi aruandes määratud uuringuvajadus kavandamise järgmiseks etapiks, mil välitööde käigus pädevad liigiekspertid selgitavad muuhulgas ka liikide ruumilist paiknemist ja elupaigakasutust. Uuringutulemuste põhjal viiakse läbi uus, täpsustatud mõju hindamine nende tuulepargialade suhtes, mis selleks ajaks on valikusse jäänud. Selle käigus hinnatakse muuhulgas ka liikide tundlikkust kavandatava tegevuse suhtes ning kumulatiivset mõju. Ettevaatusprintsip on üks keskkonnamõju hindamise olulisi põhimõtteid, millega arvestamine on elementaarne.

Millistel õiguslikel ja meetoodilistel alustel on KSH-s jäetud arvestamata kaitsealuste liikide, näiteks must-toonekure, kaitse tegevuskavades kehtestatud puhveralade standardid (sh minimaalselt 10 km puhverala ja tuulikuvaba pääs toitumisalale), mis on koostatud vastavate spetsialistide kolleegiumi poolt ja mille eiramine on ohustatud liigi puhul vastuolus Eesti looduskaitseseaduse nõuetega? Ettepanek: KSH-s tuleb arvestada eranditult kaitsealuste liikide tegevuskavadega kehtestatud puhveralasid. Need standardid tuleb muuta siduvateks ja integreerida KSH-sse, järgides Eesti looduskaitseseadust ja spetsialistide kolleegiumi soovitusi.

Vastus: Selgitame, et praegune must-toonekure kaitse tegevuskava (kinnitatud 2018. aastal) sedastab: „... ei tohiks tuulegeneraatorid asuda lähemal kui 10 km must-toonekure pesapaigast ...“, ehk sõnastus on tingivas kõneviisis, mis jätab tõlgendamise võimaluse. Liigi kaitse tegevuskavadel on n-ö hetke parima ekspertteadmise ja riiklike kaitse põhimõtete fikseerijatena küll kaal, kuid kohapõhised uuringud ja hilisemad tööd on alati kaalukamad ehk pelgalt liigi kaitse tegevuskava alusel tegevuste keelamine ei ole põhjendatud, kui on olemas hilisem ja parem teadmine ning andmed.

Maismaalinnustiku analüüsi (valmis 2022. aasta lõpuks) lk 84 selgitab, millest tulenevad musttoonekure tsoon 1 ja 3: „Eestis on käesoleva uuringu raames analüüsitud kõigi siin pesitsenud saatjatega must-toonekurgede andmed (Lisa 6 tabelid L6.5., L6.6.). Selle kohaselt on kõigi andmete mediaanina 50% kodupiirkonnast 4,8 km ja 70% kodupiirkonnast 7,5 km raadiuses ümber pesa. 99% kodupiirkonnast asub mediaanina 14 km raadiuses ja seal tuleks otsused tuuleparkide rajamise kohta teha konkreetsete uuringute põhjal, kuna iga konkreetne paar kasutab territooriumi erinevalt.“ Võib jääda mulje, et maismaalinnustiku analüüs on teinud leevendusi võrreldes kaitse tegevuskavaga, kuid oluline on silmas pidada, et must-toonekure kodupiirkond ei ole ringikujuline ning kõik selle sektorid ei ole tõenäoliselt samaväärselt olulised. Seega võib väga konservatiivse lähenemine – 10 km või 20 km raadiusega puhvri järgimine – tekitada põhjendamatuid piiranguid aladel, kus must-toonekure kaitse seisukohalt ei ole vaja piiranguid seada.

Keskkonnaameti jurist viitas Riigikohtu otsusele asjas nr 3-3-1-81-15, mille p 20 selgitab kaitsekorralduskava konteksti:

20. Kaitsekorralduskava varasem p 3.8 ja nüüdne p 3.9 kujutavad endast ennekõike halduse tegutsemis-plaani loodusobjekti kaitsmise korraldamisel (LKS § 25 lg 1). Kaitsekorralduskava võib muuhulgas sisaldada nii prognoose, eesmäärke, vajalike tegevuste loetelu, üksikotsuste tegemise põhimõtteid kui ka haldusevälisele isikule pandavaid kohustusi (nt LKS § 17 lg 8). Kolleegiumi hinnangul võivad kaitsekorralduskava mõned osad vastata HMS §- s 51 nimetatud haldusakti tunnustele, mõned aga mitte. Halduse tegevust, mis sisaldab nii haldusaktile kui ka toimingule ise-loomulikke elemente, on kolleegium senises praktikas käsitanud tervenisti haldusaktina (12. detsembri 2011. a määrus asjas nr 3-3-1-52-11, p 22). Sellele sarnaselt on kolleegium seisu-kohal, et kaitsekorralduskava on tervikuna haldusakt, täpsemalt üldkorraldus.

Eelnev ei tähenda, et kaitsekorralduskava kõikidel osadel on ühesugune õiguslik iseloom. HMS § 60 lg 2 kohaselt on haldusaktis kohustuslik vaid resolutiivosa, st haldusaktiga kindlaksmääratavaid õigusi või kohustusi sisaldav osa. Kaitsekorralduskava p 3.8, sh selle alajaotis "Kaitseala siht-kaitse-vöönd" ei piira otseselt kinnistuomanike õigusi ega pane neile kohustusi. Kaitsekorralduskava selle osa tekst võib esmapilgul näida imperatiivse reeglina, kuid tegelikult on tegemist üksnes halduse-sisese tegevusplaaniga, kaitseala valitseja kaalutusotsuste tegemise aluseks olevate põhimõtetega (vt kaitsekorralduskava kui terviku sissejuhatus, p 3 sissejuhatus), millest võib vajaduse korral kõrvale kalduda. Praegusel juhul sellist vajadust aga ei esinenud (eespool p 16). Kuigi absoluutset keeldu erahuvist lähtuva raie tegemiseks kaitsekorralduskavast ei tulene, toetab ka kaitsekorraldus-kava raie mittelubamist.

Must-toonekure kaitse tegevuskava on haldusesisene ja selle tõlgendamisel saab samuti viidatud Riigikohtu otsuses toodust lähtuda. Tegevuskava lk 52 tuulikute paigutust käsitlev sõnastus ei ole resolutiivne ja viitab, et 10 km pesapaigast pole tingimata imperatiivne reegel. Tegevuskava loob küll eelduse, et üldreeglina ei tohiks tuulikud paikneda lähemal kui 10 km must-toonekure elupaigast, aga seda eeldust saab konkreetsete asjaolude valguses üle kontrollida ja põhjendatud juhtudel võib kaalutusotsusega sellest kõrvale kalduda.

38. Minu andmetel on lähikonnas viis must-toonekure pesakohta ((KLO9126426 (või KLO3002152), KLO9128760 (või KLO3001830), KLO9133614 (või KLO3002266), KLO9126847,

KLO9127495). Võimalik, et minul on vähem andmeid kui Teil. Siis kuidas on juhtunud, et KSH analüüsis on välja toodud vähem must-toonekurgi?

Ettepanek: KSH-s tuleb läbi viia täiendavad välitööd ja kontrollida olemasolevate must-toonekure pesade asukohtade vastavust riiklikele andmebaasidele. Puuduvate või valede andmete esitamist tuleb välistada, kuna see kahjustab KSH usaldusväärsust ja võib kaasa tuua õigusvaidlusi.

Vastus: Selgitame, et Tammeküla must-toonekure elupaika on KSH aruandes käsitletud ning sellega ei jäeta arvestamata ka uuringute/välitööde läbiviimisel ja mõju hindamisel kavandamise järgmises etapis - vt vastus punktile 37. Esitatud ettepanekuga arvestatakse. See tähendab, et viiakse läbi vajalikud must-toonekure uuringud koos välitöödega (vt KSH I etapi aruande uuringute peatükk), mille käigus täpsustatakse pesade asukohti ja liigi elupaigakasutust piirkonnas. Kindlasti kontrollitakse uuringu käigus must-toonekure pesade asukohtade vastavust riiklikele andmebaasidele ning uue pesa tuvastamisel esitab uuringu läbiviija vajalikud andmed riiklikusse registrisse. Uuringu tellimine pädevalt ja usaldusväärselt liigiekspertidelt välistab andmete varjamise ja valeandmete esitamise.

39. Millistel alustel ei ole KSH-s arvesse võetud tõsiasi, et Ülejõe ja Pudivere must-toonekure pesade toitumisasalad ulatuvad 20 km raadiusesse ja kattuvad märkimisväärselt, ning kuidas on sellises olukorras õigustatud 4 tuulepargi kavandamine nendele aladele, mis suurendab kaitsealuste liikide hukkumise ja elupaikade hävimise riski, sealhulgas vastuolu võimalike kaitsemeetmete ja looduskaitseesaduse nõuetega?

Ettepanek: KSH-s tuleb selgelt analüüsida ja hinnata Ülejõe ja Pudivere must-toonekure pesade toitumis- ja liikumisasalad. Tuginedes sellele analüüsile tuleb kaaluda vastavate tuuleparkide projekteerimisest loobumist, kui nende rajamine põhjustaks liikide hukkumist või elupaikade hävimist.

Vastus: Esitatud ettepanekuga arvestatakse. Selgitame, et KSH I etapi aruandes on määratud uuringuvajadus kavandamise järgmiseks etapiks, mil välitööde käigus pädevad liigiekspertid selgitavad muuhulgas ka must-toonekure ruumilist paiknemist ja täpsustavad elupaigakasutust, sh toitumisasalad. See hõlmab kõikide piirkonnas teadaolevate must-toonekure püsielupaikadega, sh Ülejõe ja Pudivere, seotud lindude elupaigakasutust.

40. Mis eesmärgil on KSH-s esitatud üldsõnalisi ja mittesiduvaid leevendusmeetmeid, nagu tuulikute paigutuse optimeerimine ja ajutine seiskamine, mis tegelikult ei taga kaitset liikidele ja nende elupaikadele?

Ettepanek: KSH-s tuleb asendada üldsõnalised ja mittesiduvad leevendusmeetmed konkreetsete ja siduvate meetmetega, nagu tuulikute töö peatamine konkreetsetel teatud tundlikel perioodidel (nt rändeperioodil) ning tuulikute paigutamise välistamine aladele, kus liikide elupaigad või rändekoridorid on ohustatud. Meetmete mittesiduvus ei vasta loodusdirektiivi ega KeHJS nõuetele.

Vastus: Selgitame, et KSH I etapi aruandes toodud leevendusmeetmed on vastavuses eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi täpsusastmega. Selle planeeringuetapi eesmärk on potentsiaalsete tuulepargialade väljavalik. Kavandamise järgmises etapis, kui valikusse jäänud tuulepargialade kohta on läbi viidud vajalikud uuringud, hinnatakse ja täpsustatakse juba konkreetsete tuulikute seotud mõjusid ning seatakse tingimused tuulikute paigutamisele ja töörežiimile. Olulise negatiivse mõju ilmnemisel, mida ei ole võimalik leevendada, ei saa tuulepargi rajamist lubada.

41. Millised õiguslikud ja teaduslikud alused toetavad KSH otsust jätta kaitsealuste liikide, nagu nahkhiired ja suurkiskjad, rändekoridoride ja elupaikade mõju hindamine hilisematesse etappidesse? Ettepanek: Kaitsealuste liikide, nagu nahkhiired ja suurkiskjad, rändekoridoride ja elupaikade mõju tuleb hinnata KSH planeerimisetapis, mitte jätta hilisemasse etappi. KeHJS § 33 kohustab hindama

mõju terviklikult ja teaduslikult põhjendatud viisil juba arendusprojekti algfaasis. Meetmete edasilükkamine ei ole õiguspärane ega vastav rahvusvahelistele kohustustele.

Vastus: Selgitame, et õiguslik alus viia KOV-i eriplaneeringu keskkonnamõjude hindamine läbi etapiviisiliselt tuleneb planeerimisseadusest, mille järgi koosneb eriplaneering kahest etapist: asukoha eelvaliku etapist ja detailsest lahendusest. Juhime tähelepanu, et eriplaneeringu asukohavaliku etapil on terviklikult ja teaduslikult põhjendatud viisil teostatud sellele täpsusastmele vastav mõjude hindamine, mis muuhulgas hõlmab kaitsealuste liikide, nagu nahkhiired ja suurkiskjad, rändekoridoride ja elupaikade mõju hindamist – vt KSH I etapi aruanne. Seega ei vasta tõele väide, nagu oleks mõju hindamine edasi lükatud hilisematesse etappidesse. Asukoha eelvaliku etapile järgneb eriplaneeringu detailse lahenduse etapp, mille käigus viiakse läbi uus, uuringutel põhinev täpsustatud mõjude hindamine valikusse jäänud tuulepargialade kohta.

42. KSH (lk.287) positsioon püsielupaigaliste taimeliikide säilitamise kohta ”Kaitsealuse liigi isendit tohib loodusest eemaldada ümberasustamise eesmärgil üksnes siis, kui see ei kahjusta liigi soodsat seisundit. Vastav analüüs tuleb koostada liigispetsialisti poolt. Kaitsealuse liigi ümberasustamine toimub Vabariigi Valitsuse kehtestatud korras.”

KSH täiustamiseks võiks lisada järgmise täpsustuse, mis arvestab Riigikohtu lahendi 3-20-1329/48 sisu (..välistab kaitsealuse taime ümberistutamise, kui selle taimeliigi kaitseks on kuskil moodustatud püsielupaik. Selline keeld välistaks praktikas paljude kaitsealuste taimede ümberasustamise. Sätet tuleb tõlgendada eesmärgipäraselt ja süsteemselt.) ning tagab kaitsealuste taimede püsielupaikade säilimise eesmärgipäraselt ja süsteemselt alljärgnevalt:

„Kaitsealuse liigi isendi loodusest eemaldamine ümberasustamise eesmärgil ei ole lubatud, kui selle liigi kaitseks on moodustatud püsielupaik. Püsielupaigas asuvate kaitsealuste taimeliikide kaitse tuleb tagada nende looduslikus kasvukohas. Kõigil muudel juhtudel peab ümberasustamine toimuma liigispetsialisti koostatud analüüsi alusel ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse kehtestatud korraga, tingimusel, et see ei kahjusta liigi soodsat seisundit.“ Kas selline looduskaitsealise seisukoha täiendamine KSH-s, mis arvestab Riigikohtu lahendi kaalukust ning selle eesmärgi tagada püsielupaikade säilitamine ja elukeskkonna võimalikult autentne kaitse, on õiguslikult põhjendatud, kooskõlas kehtiva õiguskorraga ja teostatav kohaliku omavalitsuse tasandil? Kui ei ole, siis palun selgitusi. Ettepanek: KSH-s tuleb lisada selgesõnaline säte, mis välistab kaitsealuse liigi ümberistutamise, kui selle liigi kaitseks on moodustatud püsielupaik, lähtudes Riigikohtu lahendist 3-20-1329/48. Selline täpsustus tagab püsielupaikade süsteemse ja eesmärgipärase kaitse ning on kooskõlas looduskaitseseadusega. See on õiguslikult põhjendatud ja kohalik omavalitsus saab selle edukalt ellu viia.

Vastus: Selgitame, et kaitstava liigi püsielupaik on olnud Põltsamaa tuulepargialade eriplaneeringu koostamisel algusest peale välistav kriteerium, mistõttu ühelgi tuulepargialal ei asu kaitstava liigi püsielupaika. Sellega on püsielupaikade säilitamine ja eesmärgipärane kaitse tagatud ning puudub vajadus täiendavate tingimuste seadmiseks.

43. KSH-s lubatakse teha uuringud, mille eesmärk on selgitada välja ulukite (suur- ja väikeimetajate) olulised elupaigad ning liikumis- ja rändekoridorid kavandatavate tuuleparkide piirkonnas. Kuid tegelikult KSH eeldab terviklikku ja süstemaatilist lähenemist, mis hõlmab lisaks ulukiuuringule ka teiste liikide, elupaikade, ökosüsteemiteenuste, kumulatiivsete mõjude ning alternatiivsete arenduslahenduste võrdlevat analüüsi. Miks ei ole KSH-s ette nähtud läbi viia laiaulatuslikku ja süsteemset uuringut, mis hõlmaks lisaks ulukiuuringule ka teiste liikide, elupaikade, ökosüsteemiteenuste, kumulatiivsete mõjude ning alternatiivsete arenduslahenduste võrdlevat analüüsi, nagu eeldab terviklik ja strateegiline lähenemine?

Ettepanek: KSH-s tuleb ette näha süsteemne ja terviklik uuring, mis hõlmab: kõiki olulisi liike ja elupaiku; ökosüsteemiteenuseid; kumulatiivseid mõjusid ja alternatiivsete arenduslahenduste

võrdlust. Selline strateegiline lähenemine vastab KeHJS § 33 ja Euroopa Liidu keskkonnadirektiivide nõuetele, võimaldades teha teadlikke otsuseid ja vältida arenduste negatiivset mõju.

Vastus: Selgitame, et ulukiuuring ei ole sugugi ainus uuring, mida on kavas planeerimise järgmises etapis läbi viia. Selleks soovitame tutvuda KSH I etapi aruandes esitatud uuringute peatükiga. Uuringute ja ekspertarvamuste põhjal viiakse KSH järgmise etapi käigus süsteemne ja terviklik keskkonnamõjude hindamine (võite seda soovi korral nimetada ka uuringuks), mis muuhulgas hõlmab kavandatava tegevusega kaasnevat liikide, elupaikade, ökosüsteemiteenuste ja kumulatiivsete mõjude hinnangut ning alternatiivsete arenduslahenduste võrdlevat analüüsi.

Natura alade kaitse mõjuanalüüsi kohta selguse saamise taotlus:

Natura alade hindamine peab olema põhjalik, hajutades kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused, ning peab arvestama ka mõjusid aladele väljaspool Natura piire, kui need võivad mõjutada kaitse eesmärgi. Mitme tuulepargi strateegiline ja koordineeritud planeerimine varajases etapis võimaldab kõige tõhusamalt vähendada nende mõju elusloodusele, tagades, et planeerimisprotsessi esmane eesmärk on valida sobivaimad asukohad, mis minimeerivad negatiivset mõju Natura aladele ja kaitsealustele liikidele. Lisaks, tuuleparkide mõju hinnates tuleb arvestada, et mõju ei pruugi piirduda tuulikutega, vaid lisanduvad ka juurdepääsuteed, vundamendid, elektrikaablid jms ning kõiki neid aspekte tuleb mõjude hindamisel arvesse võtta. Kohtukaasuste alusel on EÜ kohus korduvalt leidnud, et hindamine peab olema nii põhjalik, et arvestatakse alasid mõjutavate tegevuste kõigi aspektidega ja kõrvaldatakse kõik kahtlused olulise mõju puudumise või esinemise osas. Antud teemal tekkis hulga küsitavusi, mille lahendamiseks toon välja selgust vajavatele probleemidele hinnangulised tähelepanekud ja omapoolsed ettepanekud:

44. Milliseid kohaseid meetmeid ja tagatise rakendab omavalitsus, et juba planeerimisfaasis hajutada kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused Natura 2000 alade võimaliku keskkonnamõju kohta ning tagada hindamise vastavus nii Euroopa Kohtu praktikale (C-127/02: Waddenzee) kui ka KeHJS § 45 nõuetele?

Ettepanek: Omavalitsus peab tagama Natura 2000 alade hindamise käigus põhjaliku andmekogumise ja teaduslike analüüside läbiviimise, kaasates ilma arendaja sekkumiseta sõltumatud eksperdid ning rakendades ettevaatusprintsipi kõigi teaduslikult põhjendatud kahtluste hajutamiseks.

Vastus: Selgitame, et mõju hindamine Natura 2000 aladele tuleb läbi viia vastavalt selleks seatud rahvusvahelistele ja riiklikele õigusaktidele, põhimõtetele, meetodikale ja parimale praktikale. Natura hindamise põhimõtted on kirjeldatud loodusdirektiivi (92/43/EMÜ) artikli 6 lõigetes 3 ja 4. Kuivõrd loodusdirektiivi artikliga 7 hõlmati Natura 2000 võrgustikku ka linnudirektiivi (2009/147/EÜ) alusel moodustatud linnualad, siis kehtivad Natura hindamise reeglid ka linnualade kohta. Loodusdirektiivi artikli 6 lõigete 3 ja 4 nõuded on kirjas LKS-is, KeHJS-es ja PlanS-is. Natura hindamise peab läbi viima Natura hindamise metoodikat tundev KMH/KSH ekspertrühma liige koostöös vastavate liigi ja/või elupaiga ekspertidega. Kavandatava tegevusega eeldatavasti kaasneva ebasoodsa mõju asjakohasel hindamisel Natura alale on vaja eksperdi hinnangut, kes tunneb mõjutataval Natura alal paiknevate elupaigatüüpide ja liikide koosseisu, on teadlik nende liikide ja elupaigatüüpide ökoloogilisest nõudlusest, funktsioonist ja toimimise mehhanismist ehk oskab hinnata, millised tingimused määravad kõnealuse elupaigatüübi või liigi elutsemise ja toimimise antud alal, ehk millise teguri muutumine ja mil määral võib kaasa tuua liigi (soodsa) seisundi halvenemise.

45. Millistel alustel võib eeldada, et kavandatav projekt ei kahjusta Natura 2000 ala terviklikkust ega kaitse-eesmärgi, kui KSH-s puudub selge tõendusmaterjal, mis vastaks Riigikohtu lahendi 3-18-529 ja Euroopa Liidu loodusdirektiivi nõuetele ning võimaldaks planeeringuga jätkata?

Ettepanek: KSH-s tuleb esitada selge tõendusmaterjal, mis tõendab, et projekt ei kahjusta Natura 2000 ala terviklikkust ega kaitse-eesmärgi.

Vastus: Selgitame, et lähtuvalt eriplaneeringu etapilisusest toimub ka Natura hindamine kahes etapis. Juhime tähelepanu, et juba planeeringu koostamise algetapis välistati tuulepargialade kavandamine kõikidele Natura aladele (välistav kriteerium), millele lisandusid välistavad puhvrid sõltuvalt ala kaitse-eesmärkidest. KSH I etapi aruandes on Natura hindamine teostatud olemasolevatest andmetest ja pädevate ekspertide arvamustest lähtuvalt, mis on käesolevas etapi jaoks piisavalt selge tõestusmaterjal. Natura linnualadele ja nende kaitse-eesmärkidele avalduva mõju hindamise täpsustamiseks kavandamise järgmises etapis teostatakse põhjalikud linnustiku uuringud koos välitöödega, mille alusel viiakse läbi täpsustatud Natura asjakohane hindamine.

46. Mis alustel jäeti KSH-s tähelepanuta võimalikud mõjud elupaikadele ja liikidele, mis asuvad väljaspool Natura 2000 ala piire, hoolimata Euroopa Kohtu otsusest C-461/17 (Holohan), mis nõuab selliste mõjude arvestamist, kui need võivad ala kaitse-eesmärke kahjustada?

Ettepanek: Natura hindamise käigus tuleb arvestada ka väljaspool Natura 2000 piire asuvaid elupaiku ja liike, kui nende mõjud võivad ala kaitse-eesmärke kahjustada, vastavalt Euroopa Kohtu otsusele C-461/17 Holohan.

Vastus: Esitatud väide ei vasta tõele. KSH I etapi aruandes on, arvestades eriplaneeringu täpsusastet, pööratud piisavalt asjakohast tähelepanu ka väljaspool Natura alade piire asuvatele liikidele ja nende elupaikadele, kui kavandatav tegevus võib mõne Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärke puudutada. Tuuleparkide kontekstis tähendab see eelkõige kaitse-eesmärgiks olevaid linnuliike, kelle elupaigakasutus ületab linnuala piire.

47. Kuidas tagab omaavalitsus, et KSH-s teostatud Natura hindamine vastab loodusdirektiivi art 6 lg 3 ja KeHJS § 45 nõuetele, ei kujune pelgalt formaalseks, on vaba kallutatud huvidest ning tugineb teaduslikult põhjendatud ja põhjalikele andmetele?

Ettepanek: KSH-s tuleb kehtestada: sõltumatute eksperdi hinnangute ja teaduslike andmete kasutamine (vältides igasugust arendajate huvide mõju hindamisele); mõjude hindamine põhjalikult ja süstemaatiliselt (sh rändeperioodide, toitumisalade ja kõikide liigispetsiifiliste vajaduste arvestamine); projekti alternatiivide võrdlus, et tuvastada lahendus, mis vähendab maksimaalselt Natura aladele avalduvat mõju.

Vastus: KSH, sh Natura hindamine on läbi viidud pädevate ja sõltumatute ekspertide poolt ning see vastab planeeringu täpsusastmele asukoha eelvaliku etapi kontekstis. KSH aruande, sh Natura hindamise, on kooskõlastanud Keskkonnaamet, kelle ülesanne on vastutada Natura alade kaitse eest riigis. Eeltoodud aspekte arvesse võttes, on KSH I etapi aruande tulemused ja järeldused otsustamiseks piisavad ning vajaminevas täpsusastmes on vajalik info esitatud. KSH I etapi aruanne on ametkondade poolt saanud heakskiidu ning ei ole põhjust selle sisus kahelda.

48. Miks ei ole KSH-s hinnatud võimalikke kumulatiivseid mõjusid Natura 2000 aladele, kuigi KeHJS § 33 kohaselt on selliste mõjude hindamine kohustuslik ja Euroopa direktiivid rõhutavad kumulatiivse mõju analüüsi vajadust?

Ettepanek: KSH-s tuleb lisada kumulatiivsete mõjude analüüs, mis arvestab: kõiki piirkonnas kavandatavaid arendusi (sealhulgas teisi tuuleparke (ka teistes maakondades), infrastruktuuri ja nende koosmõjusid Natura aladele); linnudirektiivi ja loodusdirektiivi nõudeid kumulatiivse mõju hindamiseks (et tagada alade terviklikkuse ja kaitse-eesmärkide järgimine).

Vastus: Väide ei vasta tõele. Juhime tähelepanu, et KSH aruande peatükis 6.2.4 on Natura asjakohase hindamise käigus antud hinnang võimalikule koosmõjule teiste tegevustega. Hinnang vastab eriplaneeringu asukoha eelvaliku täpsusastmele.

49. Kuidas kavatseb omavalitsus vältida võimalikke kohtuvaidlusi, kui puudulik Natura hindamine ei vasta Euroopa Liidu ja Eesti õigusaktide nõuetele, nagu juhtus Riigikohtu lahendis 3-18-529 Rail Baltic trassi puhul?

Ettepanek: KSH peab olema juriidiliselt ja teaduslikult vettpidav, detailne ja kahtlusi hajutav (välistada arendaja ja Natura hindamise läbiviijate huvide konfliktid) ja protseduuriliselt korrektne (ainult siduvate meetmete kasutamine).

Vastus: KSH, sh Natura hindamine on läbi viidud pädevate ja sõltumatute ekspertide poolt ning see vastab planeeringu täpsusastmele asukoha eelvaliku etapi kontekstis. KSH aruande, sh Natura hindamise, on kooskõlastanud Keskkonnaamet, kelle ülesanne on vastutada Natura alade kaitse eest riigis. Eeltoodud aspekte arvesse võttes, on KSH I etapi aruande tulemused ja järeldused otsustamiseks piisavad ning vajaminevas täpsusastmes on vajalik info esitatud. KSH I etapi aruanne on ametkondade poolt saanud heakskiidu ning ei ole põhjust selle sisus kahelda.

50. Miks ei ole KSH-s selgelt kirjeldatud mehhanisme, mis tagavad Natura 2000 ala kaitse eesmärkide järgimise kogu projekti elutsükli vältel, kuigi loodusdirektiiv ja KeHJS nõuavad kaitsemeetmete jätkusuutlikkust?

Ettepanek: KSH peab sisaldama mehhanisme kogu projekti elutsükli jooksul: regulaarne seire ja aruandlus, siduvad kohustused arendajale, kaitsemeetmete järelvalve sõltumatute ekspertide poolt.

Vastus: Eespool on juba selgitatud, et eriplaneering koosneb etappidest ning seiretingimused ja muud asjakohased nõuded tuulepargi jaoks kogu selle elukaare jooksul esitatakse mõjuhindamise järgmises etapis.

51. Kas omavalitsus on valmis vastutama, kui Natura 2000 alale põhjustatud kahju viib projekti tühistamiseni või õiguslike tagajärgedeni, kuna Natura hindamine ei vasta seadusest ja Euroopa kohtupraktikast tulenevatele nõuetele?

Vastus: omavalitsus vastutab planeeringu, sh KSH ja selle raames teostatud Natura hindamise otsuste üle, sest see on meie seadusest tulenev ülesanne.

Otsese reostuse mõjuanalüüsi kohta selguse saamise taotlus:

Kavandatud Põltsamaa tuuleparkide KSH ei vasta keskkonnaseadustiku, KeHJS ja Euroopa Liidu õigusaktide nõuetele, kuna puuduvad selged ja siduvad meetmed reostuse, jäätmetekke, pinnase ja veekeskkonna kaitseks, samuti kliimamõjude ning elektromagnetilise reostuse vältimiseks. Täiesti käsitlemata on tuuleparkide ehituse, kasutamise ja lammutamisega seotud riskid, nagu õli- ja kütuselekked, mikroplastide vabanemine, pinnasekeemia mõju ja tuleohutus. KSH-s puuduvad piisavad riskianalüüsid, ennetusmeetmed ja tõhusad leevendusstrateegiad, rikkudes keskkonnakaitse ja säästva arengu põhimõtteid. Selline puudulik käsitus seab ohtu projekti õiguspärasuse ja keskkonnamõjude adekvaatse hindamise ning võib viia õigusvaidlusteni ja otsuse tühistamiseni. Antud teemal tekkis hulga küsitavusi, mille lahendamiseks toon välja selgust vajavatele probleemidele hinnangulised tähelepanekud ja omapoolsed ettepanekud:

52. Nitraaditundlikel aladel on põhjavesi juba suurema koormuse all põllumajandusest pärit nitraatidest, mistõttu lisareostus võib ületada talutava taseme ja muuta veevarud kasutamiskõlbmatuks. Kuidas tagab omavalitsus, et KSH-s käsitletakse piisavalt rangelt õli- ja kütuselekkete riske (sh.hooldustöödel määrdeained jt.kemikaalid) ning rakendatakse siduvaid meetmeid, nagu biolagunevate õlide kasutamine ja lekketuvastussüsteemide kohustuslikkus, vältimaks reostust tundlikel aladel?

Ettepanek: KSH peab sisaldama kohustuslikult rakendatavaid meetmeid, nagu biolagunevate õlide ja määrdeainete kasutamine, lekketuvastussüsteemide paigaldamine ning hooldustööde kemikaalide ohutu käitlemise täpsete juhendite kehtestamine, et vältida reostust nitraaditundlikel aladel.

Vastus: Selgitame, et konkreetsed meetmed ja tingimused tuulikutele seatakse kavandamise järgmises etapis, kui on teada, milliseid konkreetseid tuulikuid kavandatakse ja kus need täpselt paiknevad. Põhjavee kaitse on igati, sh tuulepargi arendaja, ehitaja ja operaatori kohustus, seega ei ole alust eeldada, et vajalikke meetmeid kasutusele ei võeta.

53. Tuulepargi rajamine nitraaditundlikule alale lisab uue reostusallika piirkonda, kus pinnase ja veekeskkonna koormus on juba suur põllumajandusest. Kumulatiivseid mõjusid, nagu suurenenud nitraatide leke või reostusainete segunemine, ei pruugi olla võimalik täpselt prognoosida ega hallata. Tuulepargi rajamine nitraaditundlikule alale lisab uue reostusallika piirkonda, kus pinnase ja veekeskkonna koormus on juba suur põllumajandusest. Miks ei ole analüüsitud kumulatiivseid mõjusid, nagu suurenenud nitraatide leke või reostusainete segunemine? Kuna riske ei saa adekvaatselt maandada, kas ei oleks mõistlik jätta nitraaditundlikud alad vajadusel tuuleparkide ehituse planeerimisest välja?

Ettepanek: KSH-s tuleb analüüsida kumulatiivseid mõjusid, sealhulgas nitraatide lekke ja reostusainete segunemise riske, ning võimalusel jätta nitraaditundlikud alad tuuleparkide planeerimisest välja, lähtudes keskkonnamõjude adekvaatse maandamise võimalusest.

Vastus: Selgitame, et tuulikud ei ole reostusallikad, millest pidevalt lekiks õlisid või muid reoaineid põhjavette. Keskkonnamõjudega peab arvestama ja neid maandama iga arendaja. Mõjuhindamise järgmises etapis analüüsitakse muuhulgas ka kumulatiivseid mõjusid põhjavetele ning selle hinnangu tulemustest lähtuvalt seatakse konkreetsed meetmed ja tingimused tuulikute ehitamiseks ja käitamiseks. Käesolevas etapis ei ole alust väita, et keskkonnamõjud pole adekvaatselt maandatavad.

54. Miks puuduvad KSH-s konkreetsed ja siduvad juhised jätmete, eriti raskesti taaskasutatavate komposiitmaterjalide, nagu tuulikute labad, kogumiseks, käitlemiseks ja taaskasutamiseks, rikkudes jäätmeseaduse ja ringmajanduse põhimõtteid?

Ettepanek: KSH-s tuleb kehtestada kohustuslikult siduvad juhised tuulikute labade ja muude raskesti taaskasutatavate komposiitmaterjalide kogumiseks, käitlemiseks ja taaskasutamiseks, järgides jäätmeseadust ja ringmajanduse põhimõtteid.

Vastus: Selgitame, et eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi täpsustamises vajalikud meetmed jätmete käitlemiseks kajastuvad KSH I etapi aruandes ja planeeringu vastavas ptk-is. Vajalikud täpsused, konkreetselt tuulikutele siduvad meetmed antakse kavandamise järgmises etapis. Meetmete väljatöötamisel arvestatakse, et kavandatava tegevuse jäätmekäitluse korraldamisel tuleb juhinduda jäätmeseadusest, Põltsamaa valla jäätmehoolduseeskirjast ja ringmajanduse põhimõtetest.

55. Tuulikute vundamentide rajamine ja juurdepääsuteede ehitamine nõuavad ulatuslikke pinnaseteid, mis võivad põhjustada pinnase erosiooni. See omakorda võib suurendada pinnaseosakeste ja nitraatide leostumist lähimasse veekogusse (Põltsamaa jõgi). Milliste meetoditega välistatakse veekogude eutrofeerumine, mis põhjustaks kaldaalade ja elupaikade hävimist ning veeökosüsteemide tasakaalu rikkumist?

Ettepanek: KSH-s tuleb presenteerida konkreetsed kehtestatavad meetmed, nagu pinnase stabiliseerimine, settetiikide rajamine ja ajutiste tõkete kasutamine, et vältida pinnaseosakeste ja nitraatide leostumist veekogudesse, mis võiksid põhjustada eutrofeerumist ja veekeskkonna tasakaalu rikkumist.

Vastus: Selgitame, et eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi täpsustamises vajalikud meetmed pinnaveekogude kaitseks kajastuvad KSH I etapi aruandes ja planeeringu vastavas ptk-is. Vajalikud täpsused, konkreetselt tuulikute vundamentide ja juurdepääsuteede rajamiseks vajalikud ehitusaegsed leevendusmeetmed antakse kavandamise järgmises etapis.

56. Kuidas tagab omavalitsus, et tuuleparkide planeerimisel arvestatakse elektromagnetilise reostuse mõjusid tundlikele liikidele (nahkhiired) ja ka seadmetele, nagu sõjaväe radarid ja lennujuhtimissüsteemid, kui KSH seda täielikult eirab?

Ettepanek: KSH-s tuleb alustuseks teha uuringud tundlike liikide asukohtade kohta. Pärast seda saab analüüsida elektromagnetilise reostuse võimalikke mõjusid tundlikele liikidele (nt. nahkhiired), ning olulistele tehnoloogilistele seadmetele, sealhulgas sõjaväe radaritele ja lennujuhtimissüsteemidele, rakendades siduvaid ennetavaid leevendusmeetmeid.

Vastus: asukoha eelvaliku etapi täpsusastmes vajalikud meetmed kajastuvad KSH I etapi aruandes ja planeeringu vastavas ptk-is. Vajalikud täpsemad meetmed antakse kavandamise järgmises etapis. Planeering on mh Kaitseministeeriumiga kooskõlastatud, mis tagab, et nende jaoks vajalik info (näiteks radarite töö tagamine) on vajalikus mahu olemas.

57. Kuidas põhjendab omavalitsus tuleohutuse ja sellega kaasneva keskkonnareostuse riski hindamata jätmist KSH-s, kuigi olemasolevad näited nii Eestis kui välismaal näitavad selgelt tuuliku põlengute ohtlikkust looduseskeskkonnale?

Ettepanek: KSH-s tuleb hinnata tuleohutuse ja keskkonnareostuse riski, sealhulgas koostada tulekahjude vältimise ja nende tagajärgede likvideerimise strateegia, mis arvestab tuuliku põlengute ohtlikkust looduseskeskkonnale ja elupaikadele.

Vastus: Tuleohu ja sellega kaasnevate riskide teemad on eriplaneeringu detailse lahenduse ja ehitusprojekti täpsusaste, kui on teada konkreetsed tuulikud ja nendega seotud taristu paiknemine. Riskianalüüsi koostamine on KSH-s eraldiseisev ning seda tehakse koostöös Päästeametiga.

58. Eesti pikaajaline eesmärk on minna üle vähese süsinikuheitega majandusele. Kui mõelda, et tuuliku elutsükli süsinikuheide koosneb väga paljudest aspektidest, sh. :

Tuuliku tornide, labade, generaatorite ja vundamentide tootmisel kasutatud materjalide (nt teras, betoon, komposiitmaterjalid) tootmise ja töötlemise süsinikuheide;

Tooraine kaevandamise ja transpordi süsinikuheide, eriti haruldaste muldmetallide, nagu neodüüm ja düsprosium, kaevandamisel;

Materjalide, osade ja valmis tuulikute transport tehastest ehitusplatsidele;

Vundamendi ja teiste komponentide paigaldamiseks vajaliku raskeveokite ja eritehnika kasutamisega seotud kütusekulu;

Ehitustööde (nt vundamendi rajamine, kraanade kasutamine) käigus tekkiv süsinikuheide;

Rajatavad teed ja vundamendid võivad häirida pinnase süsiniku sidumise võimet;

Taristuga seotud kulud, näiteks teede rajamine ja elektriliinide paigaldamine; Olemasolevate teede parandamine tuulikute transpordiks ja hoolduseks;

Tuuliku käitamisel ja hooldamisel vajalike varuosade ja regulaarsete hooldustööde (nt määrdeainete vahetus) süsinikuheide;

Hooldusmeeskondade ja vajalike seadmete regulaarne transport tuuleparki;

Varuosade ja mehhanismide tootmine, transport ja paigaldamine (nt turbiinilabade asendamine iga 10–15 aasta järel);

Elektrivõrguga ühendamise kaod ja energiasüsteemi efektiivsus;

Tuuleenergia tootmise ebastabiilsus nõuab varuenergiat fossiilkütustel põhinevatelt jaamadelt, mis toodavad süsinikuheidet;

Tuulikute demonteerimiseks ja utiliseerimiseks vajalike tööde süsinikuheide;

Materjalide ringlussevõtu potentsiaal ja sellega seotud heitkoguste vähendamine (nt metallide ja komposiitmaterjalide taaskasutus);

Tuuliku loodetav panus fossiilkütustel põhineva elektritootmise asendamisel (nn vältitud süsinikuheide);

Energiatootmise efektiivsus ja aastane koormustegur (capacity factor);

Kumulatiivsed mõjud, nagu tuuleparkide rajamisel samaaegselt ehitatud taristu (teed, alajaamad) süsinikuheide;

Kohaliku ökoloogilise tasakaalu või maakasutuse muutmisega kaasnevad kaudsed süsinikumõjud (nt maapinna muutuste mõju süsiniku sidumisele);

Kui kinnisvara läheduses elamine muutub vähem atraktiivseks, võivad inimesed kolida kaugemale, suurendades pendelrännet ja sellest tulenevat transpordi süsinikuheidet;

Müra ja keskkonnamõjude jälgimiseks vajalike seadmete tootmine, paigaldamine ja hooldamine võib samuti lisada süsinikuheidet.

Kas KSH-s süsinikuheite arvutustes on arvesse võetud tuuleparkide kogu elutsükli kaudsed süsinikuheite allikad, nagu ehitusmaterjalide tootmine, taristu rajamine, hooldus ja lammutamine jne? Kuidas tagab omaavalitsus, et need arvutused on täielikud ja põhjalikud ning ei alahinda projekti eluaegset tegelikku keskkonnamõju?

Ettepanek: SH-s tuleb lisada põhjalik ja terviklik süsinikuheite analüüs, mis hõlmab tuuleparkide kogu elutsükli kaudseid süsinikuheite allikaid, nagu ehitusmaterjalide tootmine, taristu rajamine, hooldus, lammutamine ja ringlussevõtt, ning näidata selgelt, kuidas need arvutused tagavad projekti tegeliku keskkonnamõju adekvaatse hindamise, vältides alahindamist ja järgides rahvusvaheliselt tunnustatud meetodikaid (nt IPCC juhised). Omaavalitsus peab tagama, et analüüs põhineb rahvusvaheliselt tunnustatud meetodikatel, nagu IPCC juhised või elu tsükli hindamise (LCA) standardid, ning kaasama sõltumatuid eksperte, kes kontrollivad arvutuste täielikkust ja täpsust. Lisaks tuleb KSH-s esitada võrreldav süsinikubilanss teiste energiatootmise võimalustega, et näidata tuuleenergia tegelikku kasu vähese süsinikuheitega majandusele üleminekul. Siis saab kaalutleda, kas ikka kõik planeeritavad tuulepargid on teostamiseks piisavalt tasuvad.

Vastus: Juhime tähelepanu, et KSH aruande peatükis 7.23 on antud tuuleparkide rajamisega kaasneva mõju hinnang kliimamuutustele, sh võrdlev süsinikubilanss teiste energiatootmise võimalustega – vastavalt sellele täpsusastmele, mida eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi täpsusaste võimaldab. Käesolevas etapis ei ole veel teada, milliseid tuulikuid kavandatakse paigaldada, milliseid ehitusmasinaid tuulepargi rajamisel kasutatakse, kuidas on kavandatud tuulikute hooldustööd ning millised on paljud muud otsesed ja kaudsed tegurid, mis on tuulepargiga seotud. Kavandamise järgmises etapis teostatakse täpsustatud süsinikuheite analüüs, järgides rahvusvaheliselt aktsepteeritavaid meetodikaid.

59. Kas KSH-s kokkuvõtvalt (lk.264) esitatud süsinikuheite hindamisel ühe tuuliku kohta on võetakse arvesse ka rajatava taristu (teed, elektriliinid, alajaamad ja muud tugirajatised) süsinikuheide, ning kui jah, siis millisel viisil see on arvutustes kajastatud? Kui mitte, siis kuidas õigustatakse nende elementide mõju süsinikuheitele välistamist?

Ettepanek: KSH-s tuleb lisada üksikasjalik analüüs rajatava taristu (teed, elektriliinid, alajaamad ja muud tugirajatised) süsinikuheite kohta, selgitades, kuidas see on arvutustes ühe tuuliku kohta kajastatud, või kui need elemendid on välistatud, põhjendada teaduslikult ja õiguslikult nende välistamise alused, et tagada projekti keskkonnamõjude täielik ja usaldusväärne hindamine vastavalt keskkonnaseadustiku ja rahvusvaheliste standardite nõuetele.

Vastus: Juhime tähelepanu, et KSH I etapi aruande peatükis 7.23.1 on selgelt kirjas, et süsinikuheite hindamisel ühe tuuliku on arvestatud nii tuulikuplatside, teede kui ka alajaamadega – vastavalt sellele täpsusastmele, mida eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapi täpsusaste võimaldab. Maakaablitega jaoks eraldi maavajadust ette ei nähtud, kuna arvestati, et kaablid paigaldatakse olemasolevate ja rajatavate teede koridoridesse. Tuuleparkide kavandamise järgmises etapis, kui on teada tuulikute ja kaasneva taristu täpsed asukohad, tehakse mõjuhindamise käigus täpsustatud arvutused.

60. Kas KOV on kaalunud turbaalade ja metsade välistamist tuuleparkide eriplaneeringust, arvestades nii süsiniku jalajälje vähendamise eesmärki kui ka kohalikele elanikele elukeskkonna säilitamise lisaväärtust?

Ettepanek: KSH-s tuleks kaaluda turbaalade ja metsade välistamist tuuleparkide eriplaneeringust, arvestades nende olulist rolli süsiniku sidumises ja elurikkuse säilitamises, ning hindama, kuidas selline välistamine toetaks nii süsiniku jalajälje vähendamise eesmärke kui ka kohalike elanike elukeskkonna kvaliteedi lisaväärtuse säilimist.

Vastus: KOV jälgib, et tuuleparke kavandatakse turbaalasid ja väärtuslikke metsakooslusi võimalikult vähe kahjustades. Mõju on võimalik vähendada tuulikute ja sellega seotud taristu oskusliku paigutamisega, mis arvestab piirkonna loodusväärtustega. Siiski tuleb arvesse võtta, et süsiniku jalajälge arvestatakse ka riiklikul tasemel ning põlevkivienergia suur jalajalg vajab tasakaalustamist taastuvenergeetika jm meetmetega.

Otsustusprotsessis alternatiivide varajase kaalumise kohta selguse saamise taotlus:

Strateegilise keskkonnamõju hindamise (KSH) eesmärk on aga sekkuda palju varasemas etapis. Enne kui ükski kindel projekt on lõplikult otsustatud, aitab KSH hinnata ja võrrelda erinevaid arendusvõimalusi. Nii saab juba otsustusprotsessi alguses selgeks, kas ja millised alternatiivid oleksid keskkonnale sobivamad või jätkusuutlikumad. See võimaldab lõplike valikute tegemisel eelnevalt läbi mõelda mitmed võimalikud arengusuunad, mitte piirduda ainult ühe, varem paika pandud lahendusega. Antud teemal tekkis hulga küsitavusi, mille lahendamiseks toon välja selgust vajavatele probleemidele hinnangulised tähelepanekud ja omapoolsed ettepanekud:

61. Kui KMH puhul on üldjuhul keskseks küsimuseks, kuidas konkreetset arendustegevust teoks teha (vt KeHJS v.r § 2 lg 1), siis KSH eesmärk on mõjutada arendustegevuse alternatiivide valikut otsustusprotsessi varases staadiumis, kui on veel võimalik analüüsida erinevaid alternatiive ja seeläbi mõjutada strateegilisi valikuid (C-671/16, Inter-Environnement Bruxelles jt, p 63; C-160/17, Thybaut jt, p 62). KSH ei kajasta otsustusprotsessis alternatiive, kas üldse ja millised on olnud alternatiivsed valikud tuuleparkide asukohtade ja suuruste valikul?

Ettepanek: KSH-s tuleb lisada põhjalik analüüs alternatiivsetest valikutest tuuleparkide asukohtade ja suuruste osas, kajastades, kuidas erinevad alternatiivid võrreldes kavandatava lahendusega mõjutavad keskkonda ja vastavad säästva arengu põhimõtetele, et tagada otsustusprotsessi varases etapis teadlik ja strateegiline valik.

Vastus: Selgitame, et Põltsamaa valla EP I etapi koostamise eesmärk on leida maismaa tuuleparkideks sobivad asukohad valla territooriumil, mitte asukohta konkreetsele arendusele. Paika ei ole pandud, millistele kriteeriumitele alad vastama peavad (nt ala suurus, ümbritsev maakasutus, mõne olulise objekti – nt elektrivõrguga liitumise punkti või suurtarbija lähedus). Seega ei ole tuuleparkideks kaalutavate alade näol tegemist alternatiividega ning alternatiivseid arengustsenaariume KeHJS-e § 40 mõistes protsessis ei tekkinud. Protsessi käigus analüüsiti EP LS ja KSH VTK etapis välja valitud esialgsete alade hulka ja sobivust erinevatest aspektidest lähtuvalt ning tehti otsuseid alade välistamise osas, kuid tegemist on planeeringulahenduse koostamise ja mõjude hindamise tavapärase osaga, mitte põhimõtteliste strateegiliste arengustsenaariumitega. Vastav ülevaade on esitatud KSH I etapi aruande peatükis 8.

Anname teada, et tuuleparkide eriplaneeringu III täiendav avalik arutelu toimub Põltsamaa Ühisgümnaasiumi aulas 10.03.2025 kell 17. Olete oodatud osalema ja arvamust avaldama. Informatsiooni Põltsamaa valla tuuleparkide eriplaneeringu kohta leiate Põltsamaa valla kodulehelt [Tuulepark - Põltsamaa vald](#). Lisainfot annab majandusosakonna juhataja Kersti Paas (kersti.paas@poltsamaa.ee, 5308 1082).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kersti Paas
juhataja

majandusosakonna

Kersti Paas
5308 1082 kersti.paas@poltsamaa.ee